

LUCIA
ILLANITZOVÁ

Posledná vojna

Niektoré médiá sa pri komentovaní vojenskej prehliadky v Moskve pri príležitosti víťazstva nad fašizmom viac venovali hodnoteniu, koľko techniky vyšlo do ulíc (Rusi ukazujú svaly!), ako samotnému výročiu.

Naše ukážky oslobodzovania Bratislavy zasa jeden z denníkov poctil nadpisom „Bratislavu (opäť) ubránili“... Gratulujeme denníku k nadpisu, len pripomíname, že nacistické vojská Bratislavu neubránili ani v roku 1945, ani v aktuálnej ukážke bojov.

Ale nech už médiá sledujú spomienky na koniec najhoršej svetovej vojny akokoľvek povrchno, vďaka Bohu, že ich aspoň sledujú. V anketách s mladými ľuďmi sa totiž ukázalo, že aspoň na základnú otázku „Čo vlastne slávime 8. mája?“ väčšinou odpovedať vedia. Túto odpoveď poznajú skôr z médií, keďže na základnej škole je celej histórii 2. svetovej vojny venované minimum.

Tomu zodpovedali aj odpovede tínedžerov na doplňujúce otázky o sviatku – väčšinou už vedeli dodať len veľmi málo alebo vôbec nič. Niektorí by mohli oponovať, že udalosti druhej svetovej vojny sa od nás v čase vzdialili tak, že ich už prekrývajú udalosti novej histórie. Prečo by vlastne mala mať 2. svetová vojna v osnovách základných škôl väčší priestor než napríklad napoleonské vojny?

Okrem iného preto, že to bola posledná veľká vojna pred masovým rozšírením jadrových zbraní. Napriek tomu, že počas 2. svetovej vojny vybuchli len dve atómové bomby, stála životy 70 miliónov ľudí. Ak by sa niečo podobné opakovalo pri dnešnej úrovni výzbroje veľmocí, mohlo by to znamenať koniec celého ľudského druhu.

Preto, ak chcú ľudia na planéte Zem prežiť, musí byť 2. svetová vojna zároveň Poslednou svetovou vojnou.

Preto si celosvetovo zaslúži výnimočné miesto v učebniciach dejepisu. Pre Slovensko však znamenala aj iný míľnik – naši občania odmietli samostatnosť, ktorej cenou bol vazalský vzťah k nacistickému Nemecku, a vystúpili proti nemu so zbraňou v ruke v SNP.

To je dôvod, prečo SZPB navrhuje v osnovách základných škôl vyučovanie o 2. svetovej vojne rozšíriť. Samozrejme, zmena osnov je pomerne komplikovaná a komplexná záležitosť. O dôvod viac začať na nej robiť čo najskôr.

Stretnutie predsedov v Národnej rade

Spoločná fotografia predsedu parlamentu s delegáciou SZPB.

Foto: red

Predseda Národnej rady Slovenskej republiky Pavol Paška prijal na pôde parlamentu delegáciu Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov vedenú jeho predsedom Pavlom Sečkárom a čestným predsedom zväzu generálporučikom Jánom Husákom. Delegáciu tiež tvorili podpredseda SZPB Ladislav Jača a tajomník Ústrednej rady SZPB Roman Hradecký.

Spoločne diskutovali o práci SZPB, ako aj poslancov v parlamente. Dlhodobým cieľom zväzu je konečne odškodniť vojnové siroty. „Je to pre-

dovšetkým našou morálnou povinnosťou, usilovať sa o odškodnenie tých, ktorým vojna vzala to najdrahšie – ich rodičov. Je smutné, že naša spoločnosť nenašla za 69 rokov spôsob, ako podporiť vojnové siroty,“ povedal Roman Hradecký.

Zákomom o odškodnení vojnových sirôt sa už parlament zaoberal ku koncu predchádzajúceho volebného obdobia. Vtedy poslanci Dušan Čaplovič, Viliam Jasaň a Branislav Ondruš predložili v spolupráci so SZPB do parlamentu návrh zákona o poskytnutí jednorazového finančného príspevku

príslušníkom československých zahraničných a spojeneckých armád, ako aj domáceho protifašistického a protinacistického odboja v rokoch 1939–1945. Odškodnenie vojnových sirôt podporuje aj vládny kabinet. Začiatkom roka o tom SZPB rokoval s premiérom Robertom Ficom, ministrom vnútra Robertom Kaliňákom a ministrom práce Jánom Richterom, ktorí prisľúbili podporu tomuto zákonu.

Zástupcovia SZPB diskutovali s predsedom parlamentu aj o zámere uzákoniť odkaz Slovenského národného povstania. luc

Malý Slavín obsypaný kvetmi

Pri pomníku na Malom Slavíne. Sprava: B. Ondruš, P. M. Kuznecov, M. Ftáčnik a dvaja sovietski veteráni z Moskvy.

Foto: E. Polák

Už po 21. raz sa stretli Bratislavčania všetkých generácií na Malom Slavíne, uprostred lesov nad mestskou časťou Rača, aby si pripomenuli výročie oslobodenia Slovenska spod fašistickej poroby Sovietskou armádou. Napriek vrťkavému počasiu ich sem prišli takmer tri stovky.

Tí skôr narodení autobusom, ostatní absolvovali poldruhodinovú túru, alebo sa vybrali na horských bicykloch. Posledné roky sem chodia aj celé rodiny pracovníkov z ruskej, bieloruskej a ukrajinskej ambasády, ktorí už toto

(Pokračovanie na str. 2)

Malý Slavín obsypaný kvetmi

(Dokončenie zo str. 1)

podujatie v lone malokarpatskej prírody berú za svoje.

Najprv účastníci doslova obysypali kvetmi pomník z hrubo opracovaného granitu, venovaný sovietskym vojakom Ivanovi Gorjunovovi a Nikolajovi Fimuškinovi, ktorí tu padli 4. apríla 1945. (Neskôr ich pozostatky premiestnili na „veľký“ Slavín.) Rekreačný areál i s obnoveným pamätníkom slávnostne otvorili v auguste 1984, no po novembri 1989 chátral, až sa ho v roku 1993 ujali členovia Mladej demokratickej ľavice a SDL. Žiaľ, po tom ako vandali v roku 1996 zničili pôvodnú tabuľu, na tej novej sa jedno priezvisko skomolilo na Gorzonov a termín sa chybné

predsunul na 1. apríl, kedy sa bojovalo ešte len pri Pezinku.

K prítomným prehovorili za hlavných organizátorov podujatia predseda Klubu Nového slova Jozef Lysý, primátor hlavného mesta SR Milan Ftáčnik a štátny tajomník ministerstva práce Braňo Ondruš, ktorí pred dvadsiatimi rokmi stáli pri zrode tejto už tradičnej akcie, ruský veľvyslanec Pavel M. Kuznecov a poslanec NR SR za stranu Smer-SD Andrej Kolesík. Zaslúžila umelkyňa Terézia Szabová Kornošová zarecitovala báseň zo zbierky Jána Kostru Presila smútku.

Dojímavo odznali aj slová ženy zo Sibíri, ktorej v druhej svetovej vojne padol otec, dvaja bratia a švager, či 85-ročného člena Klu-

bu moskovských veteránov, keď spomínal, ako sa na fronte dozvedel, že na Slovensku vypuklo Národné povstanie. „Vtedy som bol nesmierne šťastný,“ zdôraznil, „že proti nemeckým nacistom nestoja iba armády štátov protihitlerovskej aliancie, ale spontánne aj ľud okupovanej bratskej slovenskej krajiny, ktorej sme išli na pomoc.“

Potom pri ohni a v besiedkach v príľahlom areáli pokračovala neformálna časť podujatia, na ktorej nechýbali družné rozhovory Bratislavčanov s diplomatmi, bývalými sovietskymi vojakmi a členmi Klubu bratislavských antifašistov, hra na gitare, sprevádzaná spevom častušiek, slovenských i ruských partizánskych pesničiek, tradičný guláš, špekáčky, ruské solené

Deti si pochutili aj na špekáčikoch, ktoré si opiekli.

Foto: E. Polák

ryby a pre množstvo detí sladká odmena. Počasie bolo aj tentoraz zhovievavé. Dážď sa spustil, až

keď ľudia nasadli do pristavených autobusov.

Martin KRNO

Na pietnej spomienke sa zúčastnilo viac ľudí ako minulý rok.

Foto: K. Žigo

Oslávil historické víťazstvo

V slávne májové dni si celý pokrokový svet pripomína historické víťazstvo Sovietskej armády a spojencov nad fašizmom v 2. svetovej vojne. Oslobodenie sme si aj my, Revúčania, pripomenuli 7. mája spomienkovou slávnosťou pri pamätníku osloboditeľov, na ktorej sa zúčastnilo vyše 180 občanov nášho mesta.

Po úvodnej básni sa k účastníkom osláv prihovorila viceprimátorka mesta Viera Hanesovská. Potom sme si uctili pamiatku padlých bojovníkov položením vencov k pamätníku a k buste nášho rodáka generála Rudolfa Viesta na Námestí slobody.

Tohtoročné oslavy boli oproti minulým masovejšie. Okrem účastníkov odboja, ich rodinných príslušníkov, poslancov mestského zastupiteľstva a občanov mesta sa osláv zúčastnili aj žiaci revúckych škôl, ktorí sa aj touto formou mohli zozná-

miť s historickými udalosťami, na ktoré ľudstvo nikdy nezabudne.

Oslavy víťazstva nad fašizmom pokračovali aj ďalší deň Pochodom vďaka po Muránskej planine, ktorého sa zúčastnilo asi 90 občanov. Spomienkové oslavy zorganizovala ZO SZPB Muráň, Muránska Dlhá Lúka a Muránska Lehota, v spolupráci so ZO SZPB Revúca.

Štefan HAVIAR
člen výboru ZO SZPB Revúca

10. MÁJ

Súd v Budapešti v zrýchlenom súdnom konaní udelil dvoj- a trojročné tresty trom mužom, ktorí verbálne urážali účastníkov Svetového židovského kongresu začiatkom mája v hlavnom meste Maďarska. V blízkosti Veľkej synagógy traja vinníci salutovali s vystretou rukou, kričali nacistické slogany a antisemitské urážky, až kým nezasiahla polícia. SZK sa rozhodol usporiadať konferenciu práve v Budapešti na znak solidarity s členmi maďarskej židovskej komunity, ktorá je vystavená zvýšenému antisemitizmu.

11. MÁJ

Nórsky pravicový extrémista Anders Behring Breivik, ktorého útoky si predvlani vyžiadali životy 77 ľudí, sa pokúsil založiť vlastný fašistický spolok, registračný úrad však jeho žiadosť zamietol. Rodák z Osla totiž nesplnil zákonné podmienky – požiadal o registráciu združenia ako jediná osoba a nepriložil potrebné stanovky. Združenie sa malo volať Nórska fašistická strana a škandinávská liga. Breivika odsúdili na maximálny, 21-ročný trest s možnosťou opakovaného predĺžovania o päť rokov, kým ho budú považovať za nebezpečného pre spoločnosť.

14. MÁJ

Nacionalistický primátor Ósaky, 43-ročný Tóru Hašimoto, vyhlásil, že systém, ktorý nútil

ázijské ženy stať sa počas 2. svetovej vojny sexuálnymi otrokyni, bol potrebný na udržanie disciplíny v japonskej armáde. Podľa Hašimota bolo pochopiteľné, že vojaci, ktorí riskovali v bojoch svoje životy, potrebovali „utešiteľky“ na oddych. Podľa historikov až 200-tisíc žien, zväčša z Kórejského polostrova a Číny, bolo nútených poskytnúť sexuálne služby Japoncom vo vojenských verejných domoch.

15. MÁJ

Poľskí predstavitelia si uctili Irenu Sendlerovú, ktorej sa pripisuje záchrana 2500 židovských detí pred holokaustom. Ako sociálna pracovníčka prepašovala deti počas nacistickej okupácie Poľska z varšavského geta a umiestnila ich pod novými menami v kresťanských rodinách a ženských kláštoroch. Sendlerová zomrela v roku 2008. Teraz pomenovali po nej chodník na významnom mieste medzi pomníkom Židom, ktorí bojovali počas Varšavského povstania v roku 1943, a novým Múzeom dejín poľských Židov.

16. MÁJ

Súd v Mníchove odročil ostro sledovaný proces s 38-ročnou Beate Zschäpeovou, obvinenou z účasti na rasovo motivovaných vraždách. Súd sa konal za prísnych bezpečnostných opatrení, na jeho pokojný priebeh

dozeralo 500 policajtov, ktorí uzavreli široké okolie súdnej budovy. Zschäpeová, prezývaná ako „nacistická nevesta“, vlani v novembri zatkli pre účasť na desiatich vraždách a ďalších zločinoch. Členka neonacistickej bunky mala spolu s ďalšími pravicovými extrémistami zavraždiť v rokoch 2000 až 2007

stalo sa VO SVETE
10. 5. – 21. 5. 2013

zväčša majiteľov obchodov tureckého pôvodu, gréckeho imigranta a nemeckú policajtku.

19. MÁJ

Údajného dozorcú nacistického koncentračného tábora Osvienčim, 93-ročného Hansa Lipschisa, ktorého zadržala polícia začiatkom mája, obvinili z napomáhania k vražde v 9515 prípadoch v rokoch 1941 až 1945. Obvinenie sa týka aj transportu z Terezína 24. januára 1943, z ktorého hneď po príchode do tábora smrti poslali do plynu 1773 ľudí. Bývalý rotmajster SS pôvodom z Litvy sa podieľal najmä na deviatich takýchto akciách. Od vyhostenia z USA v roku 1983 žil pokojne v západonemeckom mestečku Aalen. Na súčasnom zozname hľadaných vojnových zločincov, ktorý vedie

Stredisko Simona Wiesenthala, sa uvádza na štvrtom mieste.

Prevažne chvála na adresu Česka a najmä jeho premiéra Petra Nečasa znela na 64. sudetonemeckom zjazde v bavorskom Augsburgu. Jeho účastníci sa zároveň znovu ohradili proti tzv. Benešovým dekrétom. Predák sudetských Nemcov Bernd Posselt ich označil za „zombie“ a vyvolal Čechov, aby dekréty pochovali. Kritiky sa dočkal aj nový prezident Miloš Zeman za svoje názory na minulosť. Účastníci každoročného zrazu príslušníkov nemeckej menšiny, presídlených po 2. svetovej vojne z ČSR, oceňovali Nečasa za jeho februárový prejav v Mníchove, v ktorom vyjadril ľútosť nad príkormi spôsobenými Nemcom ich odsunom.

Sir Nicholas Winton oslávil v plnom zdraví a aktivite 104. narodeniny. V roku 1939 zachránil 669 detí najmä židovského pôvodu z vtedajšieho Československa pred takmer istou smrťou počas holokaustu. S jeho životným príbehom a osudmi zachránených zoznamuje svet celovečerný film Nickyho rodina tvorcov Mateja Mináča a Patrika Pašša, ktorý sa za posledné tri roky premietal už na všetkých kontinentoch. Mnohí diváci sa pripájajú k aktivite českých a slovenských študentov a podpisujú petíciu za to, aby Wintonovi udelili Nobelovu cenu mieru.

20. MÁJ

Vzťahy medzi Nemeckom a Maďarskom sa zhoršili po výrokoch kancelárky Angely Merkelovej, že sa nebude snažiť vyriešiť vzájomné nezhody „vyslaním kavalérie“ do Maďarska. Premiér Viktor Orbán to prirovnal k invázii nemeckých tankov z roku 1944, na čo ho šéf nemeckej diplomacie Guido Westerwelle obvinil z „poľutovaniahodného vykoľajenia, ktoré rázne odmietame“. Nemecko kritizuje ústavné zmeny v Maďarsku, ktoré vraj stoja proti európskym zákonom. Počas 2. svetovej vojny stála Budapešť na strane militaristickej osi Berlín-Rím-Tokio, no 19. marca 1944 maďarské územie obsadili nemecké vojská.

21. MÁJ

Pomoc, ktorú poskytovali americkí Židia európskym utečencom v rokoch 1933 až 1941, dokumentuje v newyorskom kultúrnom centre na Manhattane výstava „Proti všetkým: Americkí Židia a záchrana európskych utečencov“. Má vyvrátiť zžitý dojem, že pomoc ohrozeným európskym emigrantom bola v USA nedostatočná. Napriek tomu, že v medzivojnovom období platili v Spojených štátoch prísne kvóty pre prisťahovalcov, počas nacistickej vlády v Nemecku sa tam vystaňovalo 200-tisíc Židov, mnohí iba vďaka pomoci amerických židovských spolokov. (ao)

Históriu vojny žiaci ovládali

Oblasťný výbor SZPB v Rimavskej Sobote pred dvomi rokmi nadviazal na 4-ročnú tradíciu ZO SZPB I v Rimavskej Sobote a už po druhýkrát zorganizoval vedomostnú súťaž pre žiakov základných škôl a 8-ročných gymnázií v pôsobnosti oblasťného výboru.

Súťaže sa zúčastnili štyri družstvá: ZŠ P. Dobšinského, R. Sobota, Gymnázium M. Hrabendu, Hnúšťa, ZŠ s MŠ S. Vozára v Hrachove a ZŠ P. J. Šafárika z Tornale. Súťaž pripravili Kamil Migra, Štefan Baláž a Eva Gresingerová. V štyroch kolách žiaci ukazovali svoje vedomosti o období pred 2. svetovou vojnou, počas nej, počas SNP, a o vojnových konfliktoch po druhej svetovej vojne.

Vedomosti súťažiacich hodnotila päťčlenná komisia. Predsedom komisie bol P. Brndiar, predseda OblV SZPB v Rimavskej Sobote. Na prvom mieste za umiestnilo družstvo v zložení: Alexandra Krnáčová, Alexandra Majorová a Bianka Gemesiová, ktoré odpovedalo správne na všetkých

osem otázok a získalo okrem vecných darov aj putovný pohár tejto súťaže s menšou replikou do trvalej držby. Na 2. mieste skončili študenti 8-ročného Gymnázia M. Hrabendu z Hnúšte, na treťom mieste ZŠ a MŠ S. Vozára v Hrachove a na 4. mieste nováčik súťaže, žiaci ZŠ P. J. Šafárika z Tornale. Okrem súťaže prebiehala súbežne aj výstava kresieb žiakov ZŠ v celom okrese Rimavská Sobota na tému Vojna, mier očami detí. Za najlepšiu maľbu účastníci kvíz vybrali maľbu žiačky Zuzany Oravcovej z evanjelickej základnej školy v Rimavskej Sobote a skupinový plagát žiačky ZŠ v Jesenskom Kataríny Bodovej s názvom Chránme život na Zemi.

V rovnakom termíne prebiehal

V Rimavskej Sobote predviedli žiaci svoje vedomosti o druhej svetovej vojne. Najlepších ocenili.

Foto: jp

aj stolnotenisový turnaj k výročiu konca 2. svetovej vojny medzi žiakmi ZŠ a stredných škôl z celého okresu Rimavská Sobota, ktorú taktiež tradične organizuje ZO

SZPB Rimavská Sobota I v spolupráci s Centrom Voľného Času – Relax v Rimavskej Sobote. Súťaž pripravili a zorganizovali za ZO SZPB Milan Hutka a za CVC Voj-

tech Vaszily, ktorým aj touto cestou patrí poďakovanie. Súťažilo sa v troch kategóriách.

J. PUPALA

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Rozhoreli sa vatry mieru

V októbri 1944 cez obec Hrachovo pochodovali fašisti z Maďarska na sever potláčať SNP. Za obcou však narazili na prvú líniu obrany povstaleckej armády.

Fašisti sa 21. 10. 1944 kruto pomstili na nevinných obyvateľoch osady Suchý Potok. Pri plienení zastrelili 3 ženy a 2 mužov. V neďalekej Kocihe k nim pribudlo neplnoleté dievča, ktoré najskôr znásilnili, zastrelili a hodili do potoka.

Plienenia sa v uniformách Nemcov zúčastnili aj po slovensky hovoriaci fašisti. Nielen z tohto dôvodu si obyvateľia okolitých osád a obce Hrachovo deň skončenia vojny pripomínajú každoročne. Vedia veľmi dobre, čo by obyvateľov slovenskej národnosti po víťazstve fašistov vo vojne znamenalo. Deportácia, ponemčenie a ostatok likvidácia a v lepšom prípade presun za Ural, ako to plánoval Hitler vo svojom pláne Grun.

Spomienkový podvečer pri príležitosti ukončenia 2. sv. vojny v Európe otvoril konferencier Kamil Migra, ktorý účastníkom oznámil, že zhromaždenie občanov pozdravia výsadbom traja parašutisti. Po vzrušujúcom výsadku predniesli žiaci tamojšej ZŠ dve básne s témou vďaka osloboditeľom a pekne pesničky zanôtil najskôr detský

spevácky súbor a po nich ženský spevokol Hrachovianka, ktorý svojim repertoárom pesniček zapojil do spevu aj účastníkov zhromaždenia. Po kultúrnom programe vystúpila so slávnostným príhovorom k významu skončenia 2. svetovej vojny v Európe predsedníčka ZO SZPB v Hrachove Mariana Velechová. Potom si účastníci pochutnali na guláši. Na úspechu celej akcie sa podieľal celý výbor ZO SZPB v Hrachove a starosta obce Ondrej Knechta, ktorý v podvečer zapálil tradičnú vatru slobody.

V predvečer 68. výročia ukončenia 2. svetovej vojny si pripomenuli obetavých ľudí, ktorí pomohli vybojovať mier pre nás ostatných aj členovia SZPB Banská Štiavnica a občania Preňčova. Všetkých prítomných privítal Pavol Adámy a spoločne aj so vzácnymi hosťami zapálili vatru. So svojím príhovorom vystúpil Jaroslav Dudík, tajomník ZO SZPB Banská Štiavnica, a starostka obce Preňčov Alena Ciglanová, ktorá všetkých pozvala na skvelý guláš.

Jozef PUPALA, red

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

V Hrachove si pri príležitosti Oslobodenia pochutnali aj na výbornom guláši.

Foto: jp

Mládeži treba vojnu pripomínať

Skutočnú pravdu o obľudnej zvrátenosti fašizmu treba širokej verejnosti a predovšetkým mladej generácii pripomínať aj takmer po 70 rokoch. Zhodli sa na tom 7. mája aktéri príležitostnej výstavy v centre Liptovského Mikuláša počas osláv 68. výročia víťazstva nad fašizmom.

„Druhá svetová vojna je významnou súčasťou našej histórie. Nemôžeme pred ňou zatvárať oči a tváriť sa, že také niečo nebolo. Našťastie, mnoho ľudí dejinné udalosti fascinujú a radi sa neustále vracajú do obdobia svetových konfliktov, aby sa nikdy nezabudlo na ich hrôzy,“ zdôraznil Juraj Vanovčan z bratislavského Klubu priateľov vojenskej histórie.

V originálnej uniforme príslušníka československého jazdeckva dohliadal priamo na námestí v sedle koňa na hliadky v palebnom postavení a autentickú dymiacu poľnú kuchyňu v záhrade mestského múzea. „Hovorí sa, že keď sa chlapi a chlapi hrajú na vojakov, je to šťastná krajina, lebo vtedy žiadna vojna nie je. Pre mňa je v tom aj kúsok rodinnej histórie, lebo starý

otec bol účastníkom Slovenského národného povstania,“ pokračoval chemický inžinier.

Dôležitosť pripomínania vojnovnej histórie zdôraznil aj Andrej Kováč z ružomerského Klubu vojenskej histórie Ostrô, mimochodom, profesionálny vojak. „Neustále treba poukazovať na neospravedliteľnú zvrátenosť fašizmu. Tí, ktorí sa ho snažia akýmkoľvek spôsobom obhajovať a ospravedlňovať, trestuhodne dehonosujú milióny nevinných obetí. Najmä mládeži treba názorne vysvetľovať, čo bolo zlé a čo dobré,“ dodal.

red TASR

Slávnostný deň v Pezinku

V našej ZO SZPB vynakladáme veľké úsilie na to, aby sa nám dарило naplniť závery XV. zjazdu SZPB a opatrenia prijaté na našej výročnej členskej schôdzi. S úctou sa skláňame nad zdarnými výsledkami tých, o ktorých čítame v našom Bojovníku.

Najviac sa tešíme z toho, že sa nám podarilo vydať Zborník spomienok tých, ktorí bojovali v SNP a na bojiskách 2. svetovej vojny. V Pohronskom Bukovci sme odhalili pamätnú tabuľu gen. Karolovi Pekníkovi, nášmu rodákovi, ktorý zahynul v týchto horách. S našimi mladými sme navštívili Mauthausen, Osvienčim, Duklu a takmer všetky pamätné miesta bojov na Slovensku. Spolupracujeme s mestom a OÚ v Pezinku, knižnicou, Mestským múzeom, Baníckym spolkom, usilujeme o aktívnu spoluprácu so školami, kde máme zatiaľ len čiastočné úspechy.

Druhého apríla sme sa zúčastnili na pietnej spomienke oslobodenia Pezinka a okolia. Oslavy 68. výročia víťazstva nad fašizmom vyzneli pre nás veľmi slávnostne. Informačnú tabuľu spomienok na 2. svetovú vojnu a SNP v Pezinku, spojenú s mapkou pamätných miest bojov, sme odhalili 7. mája. Je umiestnená v areáli pri pamätníku ČA, kde sa nachádza aj hrob neznámeho sovietskeho vojaka.

Pietna spomienka sa uskutočnila za veľkej účasti občanov, žiakov a študentov pezinských škôl

Pred informačnou tabuľou.

Foto: mm

a vzácných hostí, ktorými boli pridelenec obrany Ruskej federácie p. Ščerbakov, náčelník GŠ OS brig. gen. J. Joch, starostovia obcí a ďalší hostia. Slávnostný príhovor predniesol predseda našej ZO SZPB D. Vilim.

Veľká vďaka patrí nášmu členovi, pracovníkovi Mestského múzea

priechádzajú do nášho mesta v hojnóm počte.

Priami účastníci odboja nám odchádzajú do večnosti. V minulosti mala základná organizácia 100 takýchto členov, dnes je ich už len 10. Patrí im naša úcta, spomienka a trvalá vďaka.

Mária Markeová, ZO SZPB Pezink

Nezabúdajme na históriu

Každoročne si 8. mája pripomíname Deň víťazstva nad fašizmom, zmysel sviatku však väčšine ľudí uniká, kvôli radosti z voľného dňa. Preto si treba oživiť stratu historickej pamäti. Mladá generácia sa dnes vôbec nezaujíma o významné historické fakty. U mladých ľudí prevládajú materiálne hodnoty.

Chyba je nielen v škole, ale aj v rodine, pretože k formovaniu mladého človeka v prvom rade prispieva rodina. Ľudstvo si má čo pripomínať, pretože porážka Hitlerových pravcových totalitných systémov znamenala novú šancu pre svet. Ak by sa to udialo naopak, dnešný svet by vyzeral

úplne inak – predsa poznáme Hitlerovu predstavu o usporiadaní sveta.

V krvavých dejinách ľudstva druhá svetová vojna vynikla svojou krutosťou. Démoni, ktorí za sebou po celom svete zanechali desiatky miliónov mŕtvych, v roku 1945 nezmizli z našich dejín navždy. Preto Deň víťazstva nad fašizmom by si ľudia mali stále pripomínať aj kvôli šíreniu neonacistickej ideológie.

Nezabúdajú na to ani odbojári z Turca, ktorí si tento sviatok učtili položením vencov k pamätníkom oslobodenia v mestách a obciach Turčianskej záhradky. Obľúbený SZPB ďakuje vedeniu mesta Mar-

Odbojári z Turca na výročie oslobodenia nezabúdajú.

Foto: Št

tin za dôstojný priebeh osláv Dňa víťazstva nad fašizmom.

Aj 9. mája sa odbojári z Tur-

ca zúčastnili celonárodných osláv Dňa víťazstva na fašizmom a ukončenia druhej svetovej voj-

ny v Bratislave a na Slavíne položili veniec našim osloboditeľom.

Š. TICHÝ, Obľúbený SZPB

GOVORIT MOSKVA

Dlho do noci mal vo zvyku vysedávať vo svojej pracovni J. V. Stalin, keď chcel na budúci deň vystúpiť na verejnosť s nejakým dôležitým rozhodnutím. Nebolo dňa ani hodiny, aby nemusel zasahovať aj do osudov ľudí. Sedel, rozmýšľal, telefonoval a písal, aj vtedy, keď všetci jeho spolupracovníci už dávno spali.

Ticho v pracovni prerušoval iba tikot nástenných hodín a nočná hudba z rozhlasového aparátu. Stalin ju vnímal iba podvedome, no vždy spozornel, keď sa ozval hlas Jurija Levitana, aby aj v nočných hodinách informoval národ o udalostiach na fronte. Vedel síce už v predstihu, o čom bude hlásateľ hovoriť, mal presné informácie od svojich spravodajcov, maršalov a generálov, no lahodilo mu, počúvať jeho hlas. Bol to hlas, ktorý nielen národu, ale aj do jeho žil vlieval istotu a presvedčenie o konečnom víťazstve. Pevný, mužný, presvedčivý, patetický, ale aj radostný hlas, ktorý referoval o úspechoch ČA, bolo počuť po celej krajine, a samozrejme aj v miestnostiach Kremľa, hoci v nich prebiehali dôležité rokovania.

Ešte nedávno tento 19-ročný mladík roznášal svojim starším kolegom v rozhlase, kávičku, poštu, pripaľoval im cigaretu a počúval na meno Jurij. Dnes ho už nikto z jeho spolupracovníkov neoslovuje inak ako – Ju-

rij Borisovič. Stal sa totiž, hlásateľom čísla jeden. Stalin je spokojný sám so sebou, to on objavil tento zázračný hlas. Raz v noci, celkom náhodou, si ho vypočul, keď čítal v nočných hodinách úvodník z Pravdy. Bolo vtedy zvykom, že všetko dôležité, čo malo byť zverejnené na budúci deň v Pravde, niekto prečítal v nočných hodinách aj v rozhlase. Hlas toho mládenca Stalinovi učaroval. Okamžite volal do rozhlasu a oznámil, že chce, aby „hlas“, ktorý práve počul, prečítal aj jeho otvárací prejav zo 17. zjazdu KSSS. Stalo sa. Odytedy už iba Levitan oznamoval národu všetko dôležité.

– Jeho hlas má silu celej divízie, prehlásil pri jednej príležitosti Rokossovskij. Sto až 250 tisíc mariek sľuboval Hitler každému, kto Levitana umlčí.

– Svojou hlavou mi ručíš za jeho život, postrašil vtedy Stalin Beriju.

...Okupanti po ťažkých bojoch, ustupujú z našej krajiny, dokončil svoje hlásenie Jurij Levitan. Stalin ostal sedieť a zapálil si do fajky. Fajčenie ho udržovalo v bdlosti. Pred sebou mal ešte kopu papierov, ktoré chcel vybaviť. Medzi nimi bola aj akási brožúra v nemeckom jazyku. Poslal mu ju vrchný veliteľ partizánskeho štábu Pantelej Ponomarenko. S poznámkou, že ju našli vo výbave zajatého nemeckého vojaka. Pustil

sa do čítania preloženého dokumentu, brožúru nechával zatiaľ bokom.

...Ruská povaha je plná protikladov, čítal. Čestnosť, pravdivosť, dobrota, vernosť sa striedajú s násilím, krutosťou, dokonca až s fanatickou nenávisťou, podľa toho, ako sa k nim budeme správať.

...Rusi potrebujú vždy v niekoho alebo v niečo veriť, píše sa ďalej. Oni chcú veriť. Vždy pôjdu ochotne za svojim energickým, uznávaným vodcom. Sú zvyknutí trpezlivo znášať utrpenie a krivdu. Ak však pohár pretečie, budú trpezlivo a dlho aj bojovať. Majú mimoriadne v sebe vyvinutý cit ku svojej veľkej krajine – Matičke Rusi. Tento patriotizmus sa v nich zrodil z obrovského teritória, ktoré obývajú. Sú pyšní na veľkosť tohto teritória.

– Ech Pantelej Pantelej, zašomral Stalin. Z Dostojevského sa ti zachcelo vypisovať? Až teraz vzal do ruky nemeckú brožúru. Bola vydaná 30. 5. 1943, pod názvom „Politické úlohy nemeckého vojaka Wehrmachtu, v čase totálnej vojny“, Stalinovi sa dostala do rúk o štyri mesiace neskôr. Bola to inštruktáž pre nemeckého vojaka a jeho veliteľov, ako sa majú chovať na okupovanom území. Poučili ich o tom politickí pracovníci tretej armády.

– Ak chceme, aby Rusi uznali naše panstvo, musia nám dôverovať, píše sa v dokumente. Musíme byť spravodlivejší, ako boli boľševici. Nestačí dobyť iba teritórium,

treba dobyť aj ruskú dušu... Stalin opovrhlivo odstrčil od seba, propagandistický dokument.

Neskoro, páni propagandisti, neskoro, uškrnul sa. Vari ste si nevšimli, že sa píše rok 1943 a koleso vojny sa už otočilo? Ne počúvate Levitana? Ako vás to učil remeslu lektor s konskou nohou? Prehrali ste už bitku o ruskú dušu, pretože ste zabudli na to najdôležitejšie – nech by bol v Kremli, hoci aj Romanov alebo patriarcha miesto mňa, vaša armáda by vždy bola armádou – okupantov. Na to ste mali v prvom rade myslieť!

Z aparátu, ktorý Stalin nikdy nevypísal, sa znova ozvalo: Vnimanie, vnimanie – govorit Moskva. Stalin sa znova započúval do hlasu Jurija Levitana. Pokojne, no presvedčivo burácal o ďalších výpraskoch, ktoré utŕžila nemecká branná moc na svetových bojiskách. Určite ho bolo počuť aj v Berlíne.

Ubehli roky a Stalin ani po vojne nikdy nevypísal svoje rádio. Keď sa ozval Jurij Levitan, akoby znova ožil. Pri jeho hlase, v ňom oživali spomienky na slávne vojnové víťazstva, keď mu celý svet pripíjal na zdravie a velebil jeho genialitu. Až do svojich posledných dní veril tomu, že porážkou fašizmu si vybojoval aj dôstojné miesto v histórii, že nebude zastrčený niekde do kúta alebo na okraj. História je však veľmi vrtošivá pani a všetci vieme, ako to dopadlo, aj prečo.

Rudolf SLEZÁK

Oslavy na Slavíne

Deviaty máj bol dňom pietneho aktu kladenia vencov na Slavíne v hlavnom meste Slovenska, Bratislave. Obl. výbor SZPB

Ružomberok mal tiež svojich zástupcov, Metoda Močáryho, Jána Mihála a Pavla Stuchlého. Táto výnimočná udalosť nám

pripomína udalosti spred 68 rokov víťazstva nad fašizmom. Musím pripomenúť, aby súčasná a budúca generácia nezabudla na výnimočný fakt udalosti 20. storočia. Aby sme nezabudli

na takmer 60 miliónov vyhasnutých životov ľudí, ktorí padli počas 6-ročného trvania tohto krvavého masakra 2. svetovej vojny. Sú ešte stále medzi nami priami účastníci odboja, vojno-

ví veteráni a vdovy po padlých. Nezabúdajme na nich a snažme sa, aby už podobné udalosti nenastali. Stačí len vážiť si ľudské spolužitie, vážiť si život navzájom.

Pavol STUHLÝ, Dolný Kubín

Čo chýba v Lexikóne CR

V týchto dňoch vyšla v Bratislave kniha Cestovný lexikón Slovenskej republiky (vydal ASTOR Slovakia) pre roky 2013–2014. Je v ňom veľa informácií na pomoc ľuďom, ktorí chcú lepšie poznať Slovensko, jeho dejiny, pamiatky, kultúru aj osobnosti histórie, organizácie cestovného ruchu, informácie o krajoch, mestách a obciach. Určite zaujmú aj zahraničných návštevníkov,

ktorí k nám prichádzajú najmä počas leta a okrem iného sa zaujímajú aj o naše pamätníky na národnooslobodzovací boj – čo osobitne zaujíma najmä staršie generácie z ČR, Ruska, Ukrajiny, Francúzska... V Cestovnom lexikóne si nájdú informácie o Múzeu SNP v Banskej Bystrici, o tokajickej tragédii. Postrádame však informácie o Dukle, Svidníku, o významných pamätníkoch SNP

a oslobodenia z rokov 1944–45, o vojenských cintorínoch na Dukle, v Bratislave, Svidníku, Liptovskom Mikuláši a na ďalších miestach, ktoré v hojnom počte navštevujú aj zahraniční návštevníci. Predpokladáme, že sa tieto informácie spresnia a doplnia aj fotografiami v budúcom roku, keď si pripomenieme jubilejné 70. výročie SNP a protifašistického odboja. Vydavateľia to aspoň prisľúbili. (mk)

Pýtajte sa ministerky zdravotníctva Zuzany Zvolenskej

Vážení čitatelia, prinášame vám novú rubriku, v ktorej bude ministerka zdravotníctva Zuzana Zvolenská odpovedať na vaše otázky. Tie môžete poslať na adresu bojovník@szpb.sk.

■ Už som vo vyššom veku a podobne ako moji rovesníci, aj mne pomaly slabne zrak. Chcela by som sa preto pani ministerky opýtať, či existujú nejaké možnosti ochrany zraku, prípadne vyšetrenia, ktoré by som mohla absolvovať.

Zuzana H., Zvolen

Oslabenie zraku, znížená zraková ostrosť, horšia farebná citlivosť – aj to sú niektoré z príznakov, ktorým často nevenujeme primeranú pozornosť a pripisujeme ich na konto vyššieho veku. Podceňovanie ťažkostí je však riskantné, lebo môže vyústiť až k trvalému ohrozeniu zraku. Vekom podmienená degenerácia makuly je poškodením buniek na sietnici oka, ktoré spôsobuje stres, znečistené životné prostredie, nesprávna výživa, fajčenie, ale významným faktorom sú aj genetické predispozície. Ak sa však ochorenie podchytí včas, môže sa zrak pacienta dostať do pôvodnej formy. Podobne ako pri iných ochoreniach, aj pri degenerácii makuly platí, že prevencia je najlepšou zbraňou. Naše poznatky o rôznych ochoreniach sú často prekvapujúce, no žiaľ, prevencii sa neustále vyhýbame. Verím, že raz sa aj na Slovensku budeme môcť pochváliť vysokou účasťou na preventívnych prehliadkach nielen u všeobecných lekárov, ale aj u špecialistov, oftalmológov nevynímajúc.

Podpora očných vyšetrení a edukácia sú cieľom kampane „Klinika očnej prevencie“. V mobilnej klinike sa vyšetrujú základné očné komplikácie súvisiace s vekom, vyšetrenie je prednostne určené starším ľuďom, pretože najviac problémov s degeneratívnymi ochoreniami očí

sa objavuje po 55. roku života. Zároveň Klinika očnej prevencie zbiera podklady pre prvý epidemiologický prieskum na Slovensku, ktorého výsledkom sú dáta o výskyte ochorenia vekom podmienenej degenerácie makuly na Slovensku. Práve aktívny záchyt pacientov a najmä prevencia môžu prispieť k zníženiu počtu Slovákov s praktickou slepotou. Doterajšie vyhodnotené dáta priniesli zaujímavé výsledky: z počtu takmer 2-tisíc vyhodnotených záujemcov, ktorí absolvovali vyšetrenie zraku v mobilnej očnej klinike, trpí vekom podmienenou makulopatiou každý dvanásť z nich. Pričom ťažká forma ochorenia výrazne ovplyvňuje fungovanie v každodennom živote, dospieť môže až do straty schopnosti pracovať, pridruží sa zvýšené riziko úrazov, strata nezávislosti a mnohé ďalšie problémy.

Vekom podmienená degenerácia makuly je celosvetovo treťou najčastejšou príčinou slepoty, v industrializovaných krajinách figuruje dokonca na prvom mieste. Považujem za dôležité, že na Slovensku budeme mať k dispozícii relevantné údaje o výskyte tohto ochorenia. Ak totiž chceme proti nejakému ochoreniu účinne bojovať, musíme vedieť, aký je výskyt, prípadne ktoré skupiny obyvateľstva najviac ohrozujú.

Vedcom roka aj I. Kamenec

Pätnásť rokov pripravoval a vyhlasoval organizačný výbor pod vedením novinára L. Lenocha najlepších vedcov Slovenska. Po jeho úmrtí pred rokom sa ujali tejto funkcie Centrum vedecko-technických informácií, SAV a Slovenské vedecko-technické spoločnosti.

Tohtoročné vyhlásenie najlepších vedcov za rok 2012 sa uskutočnilo 15. mája v Bratislave. Slávnostný akt sa konal pod záštitou predsedu vlády R. Fica. Za vedca roka 2012 vyhlásili Igora Podlubného z fakulty BERG TU v Košiciach, za technológa Pavla Alexyho, za mladú výskumníčku Zuzanu Benkovú z Ústavu polymérov SAV, za celoživotné dielo si odniesol uznanie Ivan Kamenec z Historického ústavu SAV a za výsledky v programoch EÚ Peter Kúš z Katedry experimentálnej fyziky UK v Bratislave.

Rečníci ocenili dosiahnuté výsledky vedcov, ktoré sú na vynikajúcej svetovej úrovni a získali si uznanie aj v zahraničí. Komisia, zložená zo zástupcov spomínaných organizátorov tohto ocenenia, vybrala najlepších spomedzi štyridsiatich navrhnutých vedcov. Pozornosť si zaslúži z hľadiska našich novodobých dejín a organizácií protifašistického odboja Ivan Kamenec, ktorý sa vo svojom výskume a vedeckej práci, ako aj vo vystúpeniach na rôznych podujatiach venuje objasňovaniu a prehľbovaniu historického povedomia širokej slovenskej verejnosti, osobitne protifašistickému odboju, problematike holokaustu, ako aj vyvracaniu pomýlených a nesprávnych názorov, ktoré si nachá-

dzajú zástancov aj dnes, že Slovenský štát bol dobrým štátom a žilo sa v ňom dobre. Účastníci protifašistického odboja doma aj v zahraničí vedia o tom svoje a hovoria o svojich poznatkoch aj často nevedomej mladej generácii. Martin KUČEK

Ocenenie si prevzal aj Ivan Kamenec.

Foto: TASR – S. Puškás

Kliešťa treba vybrať čo najskôr

Z hľadiska pravdepodobnosti prenosu infekcie je vhodné prisatého kliešťa odstrániť z tela čím skôr. Netreba sa spoliehať na to, že miesto, kde sa prisal kliešť, začne svrbieť. „Môže to byť až na druhý deň, pretože kliešť nejaký čas do rany vypúšťa znečistivujúcu látku. Má len niekoľko milimetrov a mnohí si ho všimnú, až keď je nasatý krvou a zväčšený,“ povedala hovorkyňa Univerzitetnej nemocnice L. Pasteura v Košiciach Ladislava Šustová.

Kliešťa treba vedieť aj správne odstrániť. Kedysi sa odporúčalo udušiť zahryznutého kliešťa olejom alebo masným krémom. „No ak je kliešť nakazený, infekcii len uľahčíme cestu do tela. Dusiaci sa kliešť totiž vyvráti obsah svojich vnútorností do rany,“ upozornila Šustová. Ďalším mýtom je krútenie kliešťa v smere či proti smeru hodinových ručičiek. Kliešť nemá závit, drží sa podobným mechanizmom ako úchytka v stene.

Vysvetlila, že pred odstránením treba kliešťa poliať či postriekať dezinfekciou, najlepšie s obsahom alkoho-

lu. Ak v domácej lekárničke chýba, možno použiť aj alkoholický nápoj, parfum, kolínsku či hustú mydlovú penu, najlepšie z antibakteriálneho mydla. „Kliešťa uchopte pinzetou čo najbližšie pri koži a miernym ťahom sa ho pokúste vytiahnuť. Neponáhľajte sa, snažte sa ho nerozpučiť. Následne ranu opäť dezinfikujte,“ doplnila Šustová.

Včasnú odstránenie kliešťa je dôležité, ale s jeho odstránením sa odporúča počkať na doma, kde sú na to potrebné pomôcky. „Ak sa stane, že časť kliešťa ostane v koži, netreba robiť paniku. Miesto

ošetrite masťou s obsahom antibiotika a zvyšok kliešťa sa po čase vylúči mimo kože podobne ako drevená trieska,“ ozrejmila Šustová. Vhodnejšie je vyhľadať lekára, ktorý hlavičku kliešťa odborne a sterilne odstráni.

Najväčší výskyt kliešťov býva od apríla do októbra. Číhajú na človeka najmä v tráve, preto sa treba do prírody adekvátne obliecť. Vhodné je tiež použiť repelenty či zaočkovať sa. Po návrate z prírody treba vytriasť šaty, dôkladne sa osprchovať a skontrolovať si celé telo. „Kliešť sa nemusí prisatí hneď. Putujúc po koži a záhybmi šatstva môže miesto na prisatie hľadať aj niekoľko hodín. Najradšej má tenšie časti kože ako ohyby lakťov a kolien, slabiny, brucho, podpazušie, uši či oblasť okolo pohlavných orgánov,“ uzavrel.

red TASR

Najväčší výskyt kliešťov býva od apríla do októbra. Číhajú na človeka najmä v tráve, preto sa treba do prírody adekvátne obliecť.

Ilustr. foto: TASR – F. Iván

Pesnička nikdy nezvädne

V predvečer štátneho sviatku ukončenia 2. svetovej vojny a víťazstva nad fašizmom sa v Divadle Jozefa Gregora Tajovského vo Zvolene konala krajská prehliadka speváckych skupín Jednoty dôchodcov Slovenska (JDS) Banskobystrického kraja.

Prehliadka sa konala pod záštitou predsedu VÚC Vladimíra Maňku. Ako hostia boli prítomní poslanci NR SR na čele s jej podpredsedníčkou Janou Laššákovou, primátor mesta Zvolen a zástupca SZPB.

Prehliadku otvoril a hostí a účinkujúcich privítal predseda krajskej organizácie JDS František Šušlík. Konferovala ju Mária Šušlíková. Za každý okres Banskobystrického kraja vystupoval najlepší súbor. Ako prvý sa predstavili hostitelia s 18-člennou speváckou skupinou Hron s piesňami svojho regiónu. Táto skupina je mladá, pretože vznikla len v októbri 2012 a za krátky čas majú za sebou celý rad vystúpení.

Ako ďalší sa predstavil súbor Dúha z Rimavskej Soboty. Okres Brezno sa vyznačuje tým, že je v ňom veľké množstvo speváckych súborov JDS. Preto aj na prehliadke vystupovali 2 súbory. Ďalší bol z Dol-

nej Lehoty, ktorý sa skladá z 8 členov a pôsobí pod názvom Chlapi. Jeden z najmladších okresov Revúca zastupovala 19-členná skupina Poľana z obce Muránska Dlhá Lúka. Okres Krupina zastupovala 12-členná spevácka skupina Vartovka z Krupiny. Táto tento rok oslavuje svoje 10. narodeniny. Okres Žiar nad Hronom zastupovala spevácka skupina Seniori – optimisti zo Žiaru nad Hronom. Súbor vznikol v roku 2001 a má 25 členov. Žarnovický okres zastupovala 15-členná skupina Prameň zo Žarnovice, ktorej hlavným žánrom je znárodná ľudová pieseň. Okres Lučenec zastupoval spevácky súbor Senior z Lučenca, ktorý má 40-ročnú tradíciu. Na harmonike ich doprevádza jediný muž v súbore – Rudolf Václavík, známy širokej členskej základni našej odbojovej organizácie, ktorý v súčasnosti pôsobí ako tajomník oblastnej organizácie SZPB Lučenec.

Posledný okres, ktorý sa na prehliadke predstavil, bola 20-členná skupina Javory a liesky z Badína z okresu Banská Bystrica.

Na záver prehliadky všetky súbory zaspievali spoločnú ľudovú pieseň Zahučali hory, zahučali lesy. Všetkým zúčastneným súborom odovzdal predseda JDS Banskobystrického kraja diplomy. Na základe dohody medzi SZPB a JDS spevácke súbory na požiadanie vystupujú aj na spomienkových zhromaždeniach, ktorých organizátorom je SZPB. Tu sa v praxi prejavuje spomínaná dohoda.

Členovia jednotlivých súborov sú nielen členovia JDS, ale mnohí z nich sú aj členmi Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov. Za všetkých prítomných divákov a hostí poďakoval člen ÚR SZPB Jaroslav Bulko. Poďakoval za piesne, ktoré sú venované domovine a láske. Nech tieto melódie ešte dlho znejú medzi nami. Poprial všetkým členom súborov do ďalšej spolupráce veľa úspechov.

Jaroslav BULKO

Deň víťazstva si SZPB pripomenú

Príchod slobody

Pred pamätníkom osloboditeľov Rimavskej Soboty sa 7. mája uskutočnilo spomienkové zhromaždenie ukončenia 2. sv. vojny v Európe. Hoci Gemer a Rimavská Sobota zažili slobodu už pred Vianocami 1944, najmä na severe Slovenska zúrila vojna o takmer pol roka dlhšie.

Vo svojom príhovore po položení vencov k pamätníku vojakom Červenej armády predseda OblV SZPB v Rimavskej Sobote pripomenul význam porážky fašistického Nemecka pre celú Európu a najmä Slovákov.

Napriek nepriazni počasia sa spomienkového aktu zúčastnila viac ako stovka osôb. Okrem žiakov a študentov niektorých škôl

z mesta sa pri príhovore a akte kladenia vencov pristavovali aj okoloidúci. Kladenia vencov sa zúčastnil aj prednosta OÚ v Rimavskej Sobote Pavol Struhár či primátor mesta Jozef Šimko, a medzi prítomnými nechýbal ani jeden z mála žijúcich účastníkov odboja plk. v.v. Ladislav Sládek.

Jozef PUPALA

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Dobronivčania tiež slávil

V Dobrej Nive si aj v tomto roku pripomenuli výročie konca 2. svetovej vojny v Európe. Na slávnostnej schôdzi 9. mája vystúpil s príhovorom podpredseda ZO SZPP v Dobrej Nive Zdenko Zajac, ktorý prítomným pripomenul význam víťazstva nad fašizmom i veľkú cenu obetí, ktoré si toto víťazstvo vyžiadalo.

V programe schôdze bolo i zhodnotenie činnosti organizácie od poslednej členskej schôdze. Je potešiteľné, že na ZŠ s MŠ vzniká tradícia vždy 8. mája uskutočniť turistickú akciu. Jej začiatok bol pri pamätníku padlých a potom sa odviezli autobusom na Čabradský Vrbovok, odkiaľ podnikli výlet na hrad Čabrad. Na rad prišlo i blahoželanie jubilantovi. Tajomník ZO SZPB Ján Kyseľ sa dožil životného jubilea – 70-ich rokov. Po schôdzi sa všetci prítomní zúčastnili slávnostného aktu položenia venca k pamätníku padlým v 1. i 2. svetovej vojne. Oslava 68. výročia potom pokračovala v kultúrnom dome. Po hymne a slávnostnom príhovore predsedu ZO SZPB Jána Slosiarika na-

sledoval kultúrny program, ktorý bol taktiež venovaný aj k sviatku Dňa matiek. Pripravili si ho žiaci ZŠ s MŠ Juraja Slávika Neresníckeho v Dobrej Nive. Najmä dramatické pásmo detí MŠ pod názvom „Pod, mamička, do rozprávky“ prilákalo do hľadiska množstvo divákov a malo veľký úspech. Zaujalo však aj vystúpenie detí zo ZUŠ Heureka a detský folklórny súbor Dobronka s pásmom hier „Na tetku“. V závere slávnostného večera sa všetkým prítomným prihovoril aj starosta obce Martin Krúdy, ktorý poďakoval všetkým účinkujúcim deťom, ale aj všetkým učiteľkám, ktoré program pripravovali. Obec Dobrá Niva tak opäť dôstojne oslávila koniec 2. svetovej vojny.

Emília ŽILKOVÁ

Ocenenie pre Brezno

Na Námestí gen. M. R. Štefánika v Brezne sa 7. mája konali spomienkové oslavy pri príležitosti 68. výročia ukončenia II. svetovej vojny. Po pietnom akte kladenia vencov si účastníci vypočuli príhovory primátora mesta Brezna Jaroslava Demiana a predsedu Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov Pavla Sečkára, ktorý odovzdal primátorovi medailu M. R. Štefánika I. stupňa. Toto ocenenie Ústredná rada SZPB udelila Mestu Brezno za významnú činnosť v domácom a zahraničnom odboji, za dlhoročnú mimoriadne záslužnú prácu v orgánoch a organizáciách zväzu, za presadzovanie pokrokových, demokratických a humanitných tradícií odkazu boja za slobodu a proti fašizmu. „V dejepise sa učíme o zverstvách, ktoré fašizmus napáchal, ale len veľmi ťažko si dokážeme predstaviť, aké veľké boli skutočné hrôzy a utrpenie všetkých ľudí. Som hrdý

na to, že naši predkovia sa nikdy nezmierili s fašizmom a boli ochotní za svoju vlasť a slobodu nasadzovať vlastný život. Pripomíname si nielen víťazstvo nad zlom, ale aký pekný je mier, aká krehká je naša sloboda,“ povedal primátor. Zároveň ocenil spoluprácu so SZPB. „Mesto Brezno môže byť hrdé na svoju tradíciu: či už povstaleckú, alebo na účasť občanov priamo v SNP a oslobodzovacích bojoch druhej svetovej vojny. Myslím, že túto tradíciu so sebou nesíme až do dnešných dní a snažíme sa ju rozvíjať tým, že organizujeme spomienkové slávnosti a spolu so SZPB spolupracujeme na rôznych aktivitách a akciách. Ďakujem oblastnej organizácii, že dala takýto návrh, je to pre nás ďalšia výzva do budúcnosti, aby sme v spolupráci pokračovali naďalej,“ uzavrel Demian. Na podujatí účinkoval aj Dychový orchester Brezno.

Daniel RAKYTA, ym

Oslavy Dňa víťazstva v Bardejove.

Pietna spomienka v Brezne.

Foto: D. Rakyta

Michalovčania si pripomenuli oslavy

Spomienka v Bardejove

Ukončenie 2. svetovej vojny a porážku fašizmu a nacizmu pred 68. rokmi si 7. mája pripomenulo okolo 300 účastníkov v Bardejove.

Na pietnom akte pri Pamätníku vďaka a priateľstva na Námestí SNP, ktorého organizátorom bol Obvodný úrad v Bardejove, Oblastný výbor SZPB a Mesto Bardejov, sa zúčastnili priami účastníci odboja spolu s funkcionármi a členmi oblastnej organizácie a Zväzu vojakov SR a ďalší hostia. Špalier tvorili občania

nášho mesta a školská mládež.

Po položení vencov predniesol slávnostný príhovor prednosta Obvodného úradu Miroslav Bujda. Uviedol, že každá vojna je vo svojej podstate nezmyselná, pretože prináša mnoho bolesti a utrpenia, hlavne nevinným ľuďom. Aj 2. svetová vojna, ktorej 68. výročie od jej skončenia v Európe si

dnes pripomíname, priniesla milióny obetí na ľudských životoch.

V rokoch 2. svetovej vojny začal antifašizmus spájať demokraticky zmýšľajúcich ľudí celého sveta ako silu ochotnú a schopnú nielen sa brániť, ale aj konkrétnymi činmi so zbraňou v ruke bojovať proti fašizmu a najmä proti nemeckému nacizmu. Po prvý raz sa tu stretli nezmieriteľné prístupy k základným ľudským hodnotám, dokonca k samotným základom existencie ľudstva. V tomto zápase sa rozhodovalo o bytí alebo nebytí celých národov. Nesmieme zabúdať

ul v mnohých mestách a obciach

Foto: LB

obodenie.

Foto: az

Niektorí účastníci osláv Dňa víťazstva v Rimavskej Sobote.

Foto: jp

Veniec pod pamätnú tabuľu pri vchode do Posádkového klubu v Trenčíne umiestnil podpredseda OblV SZPB Tomáš Švec s priamymi účastníkmi protifašistického boja a SNP Ľudovítom Kaliským a Štefanom Šteflovíčom.

Foto: O. Kajačová

Sprievod účastníkov pietneho aktu v Z. Porube.

Foto: J. Jambrich

V Dobrej Nive sa počas Osláv ukončenia vojny aj vinšovalo.

Foto: ež

Závažná Poruba nezabudla

Pri príležitosti Dňa víťazstva nad fašizmom položili predstavitelia obce Závažná Poruba, členovia miestnej organizácie Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov a desiatky občanov vence kvetov k pamätníkom padlých.

V popoludňajších hodinách priniesol starosta P. Baráni veniec k pomníku štyroch partizánov na Polčennom. Pomník bol odhalený pri 20. výročí SNP. Vo večerných hodinách 7. mája sa účastníci pietneho aktu zhromaždili pred obecným úradom. Spoločne položili vence k pamätníku na nižnom konci obce. Pomník vybudovali porubskí murárski majstri a bol odhalený pri 5. výročí SNP. V čase II. svetovej vojny stratilo svoj život 17 obyvateľov Závažnej Poruby. Ako vojaci Slovenskej

armády, tak aj partizáni, civilné osoby a deti. Pri oslobodzovaní obce padlo 68 vojakov Červenej armády a 37 príslušníkov 1. čsl. armádneho zboru. Česi a Slováci sú pochovaní na Háji. Rusi na vojenskom cintoríne vo Vrútkach.

Poslanec OcZ, predseda MO SZPB Dušan Migaľa, v príhovore pri pomníku uviedol, že položením vencov vyjadriť obec úctu padlým a poďakovanie žijúcim účastníkom protifašistického odboja. Na záver zaspievali hymnickú pieseň Kto za pravdu horí. -dm-

Trenčania spomínali

Pri pamätnej tabuľi umiestnenej pri vchode do Posádkového klubu OS SR si členovia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, Klubu vojenských veteránov, občianskych združení a obyvateľov mesta pripomenuli 68. výročie ukončenia druhej svetovej vojny a víťazstva nad fašizmom.

„Pozor! Hovorí Moskva! Veľká vlastenecká vojna, ktorú viedol sovietsky národ proti nemecko-fašistickým dobyvateľom, sa víťazne skončila. Fašistické Nemecko utrpelo úplnú porážku!“ Tieto slová známeho ruského rozhlasového hlásateľa Jurija Levitana sa vo štvrtok 9. mája rozliehali po celom priestranstve pri Posádkovom klube. Stretli sa tu tí, ktorí si pripomínajú víťazstvo nad fašizmom ako dôležitú udalosť pre všetky národy Európy a sveta. Nechýbali ani priami účastníci protifašistického boja a Slovenského národného povstania Ľudovít Kaliský a Štefan Šteflovíč.

Prítomným sa prihovorel predseda ZO SZPB I Miroslav Ondráš. Konštatoval, že druhá svetová vojna je historickou udalosťou, z ktorej si ľudstvo musí vziať ponaučenie. „Ctíme

si tých, ktorí sa so zbraňou v ruke postavili proti fašizmu, ako aj tých, ktorí padli v boji za slobodu alebo sa stali obeťou fašistickej zločiny,“ dodal. Nezabudol spomenúť aj nebezpečenstvá v súčasnosti rozmáhajúceho sa neofašizmu. Tí, ktorí prežili vojnové časy, nás postupne naveky opúšťajú a pre mládež sa druhá svetová vojna stáva iba témou zo školských učebníc. O to viac si musíme pripomínať príčiny a dôsledky druhej svetovej vojny a poukazovať na nebezpečenstvo, ktoré nám hrozí, ak podceníme toto kruté poznanie.

Veniec pod pamätnú tabuľu umiestnil podpredseda Oblastného výboru SZPB Tomáš Švec s priamymi účastníkmi protifašistického boja a SNP Ľudovítom Kaliským a Štefanom Šteflovíčom. **Olga KAJAČOVÁ**

Víťazstvo nad fašizmom

Oblastný výbor SZPB v Michalovciach 7. mája pri príležitosti 68. výročia víťazstva nad fašizmom vzdal hold obetiam vojny na cintoríne Červenej armády. Príhovor predniesla prednostka Obvodného úradu v Michalovciach Jana Cibereová. Pietneho aktu sa zúčastnili honorárny konzul Ruskej federácie Ladislav Štefka a delegácia z Užhorodu pod vedením generálmajora Mikola Mikolajeviča Kozlovského, predstavitelia mesta na čele s primátorom Viliamom Zahorčákom, pozvaní hostia a mládež. Príhovor za Oblastný výbor SZPB predniesol Daniel Sidor. V kultúrnom programe vystúpili žiačky ZŠ Teodora Jozefa Moussona a folklórna skupina z Vojčíc. Pozvanie na toto podujatie s radosťou prijal aj spevácky zbor Rozkvet zo Strážskeho. Oslavy pokračovali na obvodnom úrade v Michalovciach, kde primátor mesta Viliam Záhorčák s predsedom Oblastného výboru SZPB Pavlom Šaraničom a tajomníkom Danielom Sidorom odovzdali ocenenia a medaily Ústrednej rady SZPB prvého, druhého a tretieho stupňa M. R. Štefánika.

V popoludňajších hodinách oslavy pokračovali v meste Strážske. Príhovor predniesol primátor mesta Vladimír Dunajčák, báseň Viktória Pirniková. Vystúpil SZ Rozkvet pod vedením Anny Makuchovej za akordeónového sprievodu Gabriela Uličného.

Milým prekvapením bola účasť detí pri pamätníku J. Begéniho zo základnej školy v Strážskom.

Deň víťazstva nad fašizmom je pamiatkou na tých, ktorí počas druhej svetovej vojny neváhali položiť život za to, aby jednotlivci, národy i celé krajiny mohli žiť v slobode. Stojme pevne na stráži mieru, aby sa už nikdy nezopakovala tragédia ľudstva.

Oblastný výbor SZPB v Michalovciach sa 11. mája zúčastnil na hraničnom priechode Vyšné Nemecké – Užhorod na akcii Deň priateľstva. Boli tam prítomní predstavitelia Zakarpatskej oblasti a Prešovského a Košického samosprávneho kraja. Cieľom tohto podujatia bolo prehĺbovanie spolupráce, dôvery a porozumenia medzi slovenskými a ukrajinskými partnermi. **Anna ZABLOUDILOVÁ**
predsedníčka ZO SZPB Strážske

na to, že v období 2. svetovej vojny vznikli plynové komory i tábory smrti v celej Európe. Ukázalo sa, čo je schopný spôsobiť fašizmus a nacizmus a akú budúcnosť pripravil svetu vrátane nášho národa. Toto všetko si uvedomovali tí, ktorí na bojiskách 2. svetovej vojny neváhali za slobodu a porážku fašizmu a nacizmu obetovať to najcennejšie – svoje životy.

Aj medzi nami ešte žijú priami účastníci tejto historickej drámy. Je preto potrebné neustále pripomínať, že práve oni stáli

pri zrode nielen slobody, ale aj demokracie, a vytvorili politický základ pre rozvoj súčasného demokratického vývoja, ktorý nás priviedol do mnohonárodného európskeho spoločenstva a dnes už do Európskej únie. Nie všetci, ktorí za naplnenie túžob nášho národa bojovali, sa dožili ich splnenia. Potichu odchádzajú a prenechávajú miesto i svoje túžby ďalším generáciám.

K účastníkom sa prihovorel pplk. Jozef Ivan, náčelník štábu v zastúpení z II. mechanizovanej brigády v Prešove. Pripo-

menul, že armáda SR i v tomto období si plní dané úlohy, stojí na stráži mieru doma a v pridelených misiách v zahraničí. Oceňoval účasť prítomných a aktivitu detí zo škôl i položením kytičiek najmenších z materskej školy na Gorkého ulici k pamätnej tabuľi padlých z mesta Bardejov a jeho časti.

Minútu ticha za obeť 2. svetovej vojny, štátnou hymnou SR a poďakovaním moderátora za účasť prítomným sa oslavy skončili.

L. BAÑAS

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Magda Husáková-Lokvencová

(13. 9. 1916 – 17. 1. 1966) – REŽISÉRKA

Celý svoj nedlhý život stotočene niesla ťažké bremeno, ktoré jej naložil osud. Prežila drámu vlastného života. Bola prvou manželkou kontroverzného slovenského politika a neskôr prezidenta Československej socialistickej republiky Gustáva Husáka. Prežívala s ním úspechy i pády, no nikdy nezišla z vlastnej cesty.

Herečka a režisérka Magda Husáková-Lokvencová sa narodila 13. septembra 1916

Prvého septembra 1938 sa dvadsaťdvaročná vysokoškolačka Magda Lokvencová vydala za o tri roky staršieho doktora práv Gustáva Husáka.

v českom Pacove, kde rodičia jej mamy Juliany, rodenej Hradeckej, koncom 19. storočia založili prosperujúcu kotlársku dielňu, z ktorej po čase vznikla firma na výrobu liehovarníckych strojov. Magdalénin otec Antonín Lokvenc bol dôstojníkom Československej armády a začiatkom dvadsiatych rokov ho vyslali na Slovensko. Od šiestich rokov Magdaléna s rodičmi a dvoma mladšími súrodencami bývala v dedinke Motešice na úpätí Strážovských vrchov. Keď mala sedem rokov, zomrela jej mama a s deťmi otcovi pomáhala stará mama a celá rozvetvená rodina. Vzdelaný otec napriek starostiam vo výchove detí nič nezanedbal, mal rád literatúru, hudbu, výtvarné umenie, a túto lásku sa mu podarilo vštepiť aj deťom. Magda spolu s bratom a sestrou vyrastali v intelektuálnom prostredí, rodinu často navštevovali nielen príbuzní, ale aj známi umelci a vedci. Vďaka tomu z nej vyrástla mladá dáma, ktorá vynikala osobitým šarmom a krásou, ale aj všestrannými vedomosťami, ovládala niekoľko cudzích jazykov, jaz-

dila na koni, venovala sa tenisu, hrala na klavíri.

Po skončení ľudovej školy išla Magda Lokvencová študovať na Štátne československé dievčenské reformné reálne gymnázium Karla Kuzmányho v Banskej Bystrici, ktoré malo veľmi dobrú povesť. Patrila medzi vynikajúce žiačky a okrem povinných predmetov sa venovala spevu, lebo už vtedy túžila stať sa herečkou. Kým chodila do školy, zaujímala sa o ochotnícke diva-

dlo a jej ďalšie smerovanie po maturite bolo jasné. Napokon však poslúchla otca, ktorý chcel, aby mala seriózne vzdelanie, preto dala prednosť štúdiu práva. Na jeseň 1935 nastúpila na Právnickú fakultu Univerzity Komenského v Bratislave a jej život sa istý čas uberal celkom iným smerom.

Po príchode na fakultu jej osud poslal do cesty temperamentného spolužiaka Gustáva Husáka, s ktorým sa stretla už predtým v oktáve gymnázia a ako čerstvá maturantka na pobyte v letnom tábore študentov v Starej Ľubovni. Obidvoch mladých ľudí okrem vzájomných sympatií spájali podobné záujmy a rovnaké ľavicové zmýšľanie. O tri roky neskôr cez prázdniny spolu cestovali na prázdniny do Francúzska a Talianska a 1. septembra 1938 sa dvadsaťdvaročná vysokoškolačka Magda Lokvencová vydala za o tri roky staršieho doktora práv Gustáva Husáka. Rok po svadbe promovala aj ona, získala titul doktorky práv, ale túžba po divadle ju neopustila.

V rokoch 1941–1944 študo-

vala herectvo na konzervatóriu, kde boli pedagógmi známi slovenskí herci a režiséri Ján Jamnický a Jozef Budský. Počas vypuknutia SNP na jeseň 1944 bola mladá pani Husáková tehotná a prvého syna porodila niekoľko dní po evakuácii do

Moskvy, kam odišla s ostatnými manželkami organizátorov povstania. Druhý syn sa jej narodil roku 1946, keď jej manžel patrila medzi najvplyvnejšie

Na začiatku pôsobenia na Novej scéne jej veľmi nedôverovali a v očiach mnohých bola najmä ženou Gustáva Husáka – predsedu Zboru poverenikov, čo bola vysoká politická funkcia.

osobnosti na Slovensku a ona medzi prvé dámy slovenskej spoločnosti. V tom období pôsobila ako herečka a asistentka réžie Františka Kudláča a Drahoša Želenského a neskôr ako samostatná režisérka na Novej scéne v Bratislave. Spočiatku tam režírovala rozprávky, napríklad *O rozmaznanej Pamele*, detektívku Agathy Christie *Desať malých černoškov*, ale do histórie slovenského divadla sa

zapísala najmä réžiou Bertolda Brechta *Žobrácka opera*.

Na začiatku pôsobenia na Novej scéne jej veľmi nedôverovali a v očiach mnohých bola najmä ženou Gustáva Husáka – predsedu Zboru poverenikov, čo bola vysoká politická funkcia. Neskôr

presvedčila talentom a úspechy na poste herečky aj režisérky dosiahla v dovtedy prevažne mužskej profesii vlastným pričinením. Stala sa predstaviteľkou

avantgardného prístupu k réžii, k čomu mal dovtedy najbližšie jej pedagóg Ján Jamnický. Pod vplyvom režiséra Jozefa Budského využívala metafory, čo jej hrám pridalo na osobitosti.

Zlom v jej profesionálnej kariére, ale predovšetkým v súkromnom živote, nastal v päťdesiatych rokoch, keď Gustáva Husáka odsúdili na doživotie. Manželstvo Husákovcov bolo síce už iba formálne, ale Magda

sa napriek tomu, že jej to mnohí radili, nerozviedla. Rozhodla sa, že otca svojich synov podrží aspoň morálne, aj keď sa tým sama dostala do zložitej situácie. Musela opustiť Novú scénu a na tri roky sa zamestnala ako kustódka v Slovenskom národnom múzeu v Bratislave. Až potom sa mohla vrátiť k svojej milovanej réžii, najskôr na scénu Činohry Štátneho divadla v Košiciach a v roku 1956 na Novú scénu, kde pôsobila až do roku 1966 a súčasne prednášala réžiu na Vysokej škole múzických umení v Bratislave. Na svoj osud nehromžila, usilovala sa čeliť ranám, čo jej uštedril. Aj po odsúdení Gustáva Husáka o jeho sudcoch iba smutne povedala: „Raz ich budú súdiť dejiny...“

Po návrate na Novú scénu sa znova zamerala na rozprávky, ale skúsila i domácu a svetovú klasiku. Naštudovala takmer päťdesiat inscenácií a popri domácej scéne spolupracovala aj s ochotníkmi, ale aj s rozhlasom a televíziou. Ako herečka účinkovala v piatich filmoch, z ktorých najznámejšie sú *Vlčie diery*, *Jánošík* a *Polnočná omša*.

V súkromí Magdy Husákovovej-Lokvencovej sa už od päťdesiatych rokov pohyboval herec Ctibor Filčík, ale Magda sa v tichosti rozviedla so svojim manželom, až keď sa vrátil z väzenia. Za Filčíka, ktorý ju obdivoval, miloval a pomáhal jej aj s výchovou synov, sa nikdy nevydala. Akési symbolické je, že zomrela krátko po premiére hry J. P. Sartra *Diabol a Pán Boh*, v ktorej hral Ctibor Filčík svoju životnú rolu Goetza – 17. januára 1966. Nemala ešte ani päťdesiat rokov. Pochovaná je v Slávičom údolí v Bratislave.

Jozef LEIKERT

Pozvanie do Údolia smrti

Na pozvanie Združenia mikroregiónu Údolie smrti a nadácie SPP v spolupráci s Ekofondom a osobne starostu obce Kružľová, Adriána Gužu, sa členovia SZPB z Prešova a členovia ZVSR Klubu Prešov 8. mája zúčastnili krásneho podujatia – otvorenia a odovzdania do užívania zrekonštruovaného bojiska 2. svetovej vojny

v Údolí smrti, ktorý dostal pomenovanie po jednej z významných bitiek, ktorá znamenala začiatok oslobodenia našej vlasti spod fašistického jarma.

Do združenia mikroregiónu Údolie smrti patrí celkom deväť obcí v doline Ondavskej vrchoviny – Dobroslava, Dlhoňa, Havranec, Kapišová, Nižná Písaná,

Svidnička, Vápeník a Vyšná Písaná.

V priestore Údolia smrti je rozmiestnených celkom 21 kusov pôvodnej bojovej techniky – stredných tankov T-34, ktoré sem boli rozmiestnené v roku 1969 príslušníkmi VÚ 7515 z Prešova, vtedajšej 14. td.

V úvodnom slove starosta obce Kružľová Adrián Gužo poďakoval za pomoc pri obnove a rekonštrukcii tohto bojiska všetkým organizáciám ako aj jednotlivcom. Okrem iných hostí so svojimi spomienkami na inštalovanie tankov T-34 do priestoru Údolia smrti k peknému podujatiu prispel plk. v.v. Demeter Lazorič, podpredseda OblV SZPB v Prešove, ktorý v roku 1969 ako nadporučík – veliteľ vyprošťovacej čaty so svojimi vojakmi pripravovali a osádzali tanky na pripravené betónové podstavce.

Počas otvorenia zrekonštruovaného bojiska sa prítomní dozvedeli aj o jeho histórii.

Foto: Iv

Slávnostné prestrihnutie pásky v Údolí smrti.

Foto: Iv

V jeho rozprávaní ožili veselé aj vážne príhody spojené s touto, vtedy neľahkou úlohou.

Krátku históriu zrodu myšlienky a realizácie rozmiestnenia dobovej bojovej techniky, jej výberu a podobne priblížil Jozef Rodák. Po vystúpeniach hostí starosta Adrián Gužo vyzval p. plk. v.v. Demetera Lazoriča, aby prestrihol pásku a tak otvoril bojisko Údolie smrti pre verejnosť.

Oslavy potom pokračovali na obecnej úrade v obci Kružľová, kde starosta pozvaných hostí pohostil výborným a chutným gulášom. Po pohostení sme si prezreli exponáty zbraní a munície z vykopávkov na miestach bojov v obci a jej okolí. K tomuto peknému podujatiu nemalou mierou prispelo aj krásne letné slnečné počasie.

Pplk. v.v. Lubomír VAJČOVEC

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Jubilanti ZO SZPB sa dožívajú

- **Bratislava 7:** Jozef Weiser 97, Ján Ilenčík a Rudolf Cicko 92, Ján Šurin a Juraj Krahulec 91, Juraj Nemeš 90, Justína Špačková 88, Mária Dobrotková, Štefan Plagan a Jozef Lysičan 87, Anna Haličková a Celestín Smoleň 86, Jela Klimešová 85, František Kordík 84, Mária Čertíková a Anna Bergerová 83, Drahomíra Vozárová a Eva Kujanová 80, Eva Redlichová 75 rokov.
- **Bratislava 12:** Peter Prvonič 65 rokov.
- **Bratislava 18:** JUDr. Vojtech Ozorovský 92 rokov.
- **Bratislava 26:** Amália Jakobová 90 rokov.
- **Bratislava 29:** Lýdia Salayová 91 rokov.
- **Banská Bystrica – Tr. SNP:**

- Ing. Július Pardupa 85 a Karol Jansenovec 70 rokov.
- **Banská Bystrica – Stred:** JUDr. Matúš Sarvaš 30 rokov.
- **Banská Bystrica – Radvaň:** Mgr. Alena Perončíková 70 a Elena Bylinová 60 rokov.
- **Brezno 1:** Jiří Chvostek 80, Marta Kabátová 70 a Jaromír Oravský 65 rokov.
- **Bojnice:** Ing. Ľudovít Štancel 90 a Norbert Šimko 82 rokov.
- **Cigel':** Dušan Weiss 55 rokov.
- **Čierny Balog:** Anna Donovalová 89 a Ján Štulrajter 75 rokov.
- **Dolné Vestenice:** Daniel Reisel 55 rokov.
- **Ďanová:** Vladimír Šmál 82 rokov.
- **Hostie:** Emil Vida 70, Pavol Belica a Pavel Borčín 65 rokov.
- **Humenné 1:** Ing. Ľudovít Krutý 85 rokov.
- **Chtelnica:** Želmíra Abramovičová 86 rokov.
- **Jarabina:** Jozef Jarabinský 80 rokov.
- **Jasenie:** Ján Gaboň 90 a Pavol Marčok 50 rokov.
- **Jasenov:** Mária Hirjaková 88, Mária Mošćicová 86, Margaréta Makarová a Pavlína Horvátová 84, Jozefína Horvátová a Bernardína Turcovská 82, Helena Kovalíková 80 a Jozefína Gaval'ová 65 rokov.
- **Kordíky:** Anna Bírešová 89 rokov.
- **Kaľamenová:** Dušan Kašuba 75 rokov.

- **Liptovská Teplička:** František Bardy 70 rokov.
- **Liptovský Mikuláš:** Karol Durný 93 a Elena Vadovická 83 rokov.
- **Lučenec 1:** Dr. Karol Bartoň 87 rokov.
- **Lemešany:** Anna Ivanková 92, Mária Kolesárová a František Orlovský 85 rokov.
- **Lubietová:** Anna Janciková 65 rokov.
- **Myjava:** Oľga Michnová 60 rokov.
- **Medzibrod:** Vendelína Búďová 86 a Marta Ottová 70 rokov.
- **Martin – Východ:** Anna Hutýrová a Emília Košťanová 85, Helena Kubenková 82 a Valéria Hurtová 60 rokov.
- **Nitra – Horné mesto:** Alžbeta Krištofová 94, Mária Petrovská 70, Ľubica Kukučková a Silvia Poljaková 65 rokov.
- **Novosad:** Anton Kerekeš 87, Ján Mitro 70 a Mária Lendelová 65 rokov.
- **Prašník:** Ján Repta 65 rokov.
- **Partizánska Ľupča:** Želmíra Trnovská a Mária Kolárska 89, Gizela Matulová 86, Ing. Ľubomír Rybák 60 a Jozef Tišťan 55 rokov.
- **Považská Bystrica:** Alois Dubec 84 rokov.
- **KVD Prešov:** Anton Barták 65 rokov.
- **Rimavská Sobota 1:** Mária Pálešová 87 a Etela Pavlíková 86 rokov.
- **Rimavská Sobota 2:** Ľudmila Paľove 83 a Vlasta Bottliková 70 rokov.

Ilustr. foto: TASR – S. Puškáš

- **Sliach:** Antónia Kováčiková 88 a Ondrej Šiagi 70 rokov.
- **Stupava:** Vít Debrecký 85 rokov.
- **Senica:** RSDr. Milina Rosová 80 rokov.
- **Sučany:** Ing. Viera Pavlechová 60 rokov.
- **Senec:** Mgr. Božena Venerčanová 70 rokov.
- **Svit:** Anna Šoltéssová 83, Ján Perinaj 81 a Ján Mlynek 80 rokov.
- **Sirk:** Ondrej Ďuriška 93 rokov.
- **Slovenské Nové Mesto:** Ján Kučma 93 a Janka Garanská 83 rokov.
- **Sklabiňa:** Emília Ďuríková 70 rokov.
- **Turčianske Kľačany:** Ján Letrich 90 a Rastislav Lojš 70 rokov.
- **Tisovec:** Oľga Krankušová 90, Ida Kysel'ová 88, Mária Šabláturová 81 a Oľga Gandžalová 80 rokov.
- **Topoľčany 2:** Ján Gábriška 91

- a Veronika Brišková 84 rokov.
- **Trebišov 2:** Mária Roháčová 82 rokov.
- **Trebišov 3:** Ing. Iveta Franerová 40 rokov.
- **Trnava 1:** Juraj Biľo 90 a JUDr. Pavol Juhás 88 rokov.
- **Veľké Kapušany:** Alexander Fedič 87 rokov.
- **Vráble:** Anna Cibulková 88 rokov.
- **Valaská:** Angela Madarová 81 rokov.
- **Závadka:** Jozef Hruška 75 rokov.
- **Zvolenská Slatina:** Ján Ľupták 85 rokov.
- **Žiar n/Hronom:** Anna Kriváňová 75 a Daniela Karvašová 60 rokov.
- **Žilina 1:** Pavel Vítek 92 a Anton Oslanec 86 rokov.

Jubilantom srdečne blahoželáme!

Náš jubilant

Vincent Rossa, ktorý sa narodil 18. mája 1923, sa dožíva významného životného jubilea 90 rokov. Je jedným z posledných žijúcich priamych účastníkov SNP boja proti fašizmu v 2. svetovej vojne z obce Liptovské Revúce. Ako vojak pracovnej čaty sa zúčastnil bojov na Bielom Potoku a v Korytnici. Členom ZO SZPB je od jej vzniku, kde dlhé roky zastával funkciu predsedu organizácie.

Výbor a všetci členovia ZO SZPB Liptovské Revúce mu za túto aktívnu činnosť zo srdca ďakujú a do ďalšieho života prajú veľa zdravia, síl a pohody v kruhu svojich najbližších.

ZO SZPB Liptovské Revúce

Navždy sme sa rozlúčili

- **Bratislava 9** s 90-ročnou Annou Zemanovou.
- **Bratislava 29** s 94-ročnou Alžbetou Benkovou.
- **Cigel'** s 86-ročnou Františkou Krauskovou.
- **Jasenov** s 83-ročným Michalom Bažíkom.
- **Liptovské Revúce** s 97-ročnou Jozefínou Kubalíkovou a 85-ročnou Alojziou Saloňovou.
- **Svit** s 96-ročnou Annou Katreniakovou.

Česť ich nehynúcej pamiatke!

Oslávil deväťdesiatku

Juraj Biľo sa narodil 12. mája 1923 v Čukalovciach v okrese Snina v stredoroľníckej sedemčlennej rodine. Detstvo a mladosť prežil v prostredí a rodine orientovanej protinemecky a protitisoovsky. Na vojenskú základnú službu narukoval 1. októbra 1943 do Jazdeckého prevádzkového oddielu 2 Michalovce. Už o tri dni odchádzal s chlapcami čaty na mimoslovenský výcvik do Bardejova. Tento ukončil s vyznamenaním. Koncom apríla 1944 sa vrátil do Michaloviec. Tu sa zdržali iba niekoľko dní a celý útvar odchádzal do poľa smer Dukla. Asi 14 dní boli umiestnení v obci Okružle, v smere Giraltovce – Svidník – Dukla. Začiatkom júna 1944 celý útvar odchádza do Poľska, do mesta Dukla. O niekoľko dní bol útvar presunutý bližšie k hraniciam Slovenska na Dukliansky priesmyk do obce Tyľava.

Juraj Biľo často spomína na stretnutie s ilegálnym pracovníkom poľského protifašistického odboja, ktorý im ukázal pozostatky koncentračného tábora z tohto priestoru, v ktorom bolo asi 800 mužov z celej Európy. Títo budovali hradský od slovenských hraníc z Dukly cez obec Barvinek, Tyľavu do mesta Dukla. Ukázal im aj masový hrob – dlhý asi 30 metrov a široký asi 3

metre v ktorom fašisti popravili všetkých väzňov. Tieto skutočnosti u neho aj ďalších spolubojovníkov prehĺbili nenávisť voči nemeckému fašizmu.

Jednotka v ktorej slúžil sa nedala Nemcami odzbrojiť a začala

proti nim bojovať. Podarilo sa im zlikvidovať asi 50 Nemcov vo Vyšnom Komárniku, nemeckú autokolónu pri obci Okružle. Po tejto akcii bol zaradený do prieskumnej jednotky ako rozviedčik. Táto pôsobila v priestore Michalovce – Humenné – Vranov. Prieskumné informácie dodávali partizánskej jednotke Kriváň.

Po jeho rozpustení sa dostal do rodnej obce, kde už na jej okraji stál front v obrane. Začiatkom novembra 1944 prebehol k Červenej armáde. Tu sa podieľal na obnove železničnej trate z Poľska do Medzilaboriec. Asi po troch týždňoch ho s ďalšími dobrovoľníkmi previezli na štáb 3. brigády I. čs. armádneho zboru. V rámci mimoslovenskej roty 4. práporu, 3. brigády dostal špeciálnu úlohu vycvičiť dobrovoľníkov z Podkarpatskej Rusi, ktorí ešte neboli na vojne, a pripraviť ich ako mimoslovenskú rotu na zasadenie do boja. Po úspešnom výcviku boli po týždni zasadení do prvej línie v priestore Svidník a Stropkov v smere na Bardejov.

Juraj Biľo sa so svojimi spolubojovníkmi podieľali na bojoch za oslobodenie Prešova, Levoče, Popradu a Tatier, dlhodobého sa zastavenia na hitlerovskej obrane pri Liptovskom Mikuláši. Po jeho oslobodení nasledovali ďalšie boje o Ružomberok – Ľubochňu – Kráľovany – Vrútky – Martin a Žilinu. Po oslobodení Žiliny

dostali rozkaz preplávať Váh a útočiť smerom na Javorníky a Vsetín. Ďalej pokračovali na Holešov a Kroměříž. Bojovú činnosť ukončili v Újezde pod Lesmi.

Po oslobodení sa Juraj Biľo zapojil do mierového života v rôznych funkciách a na rôznych pracoviskách. Aktívne sa zapojil aj do zväzového života, kde zastával rôzne funkcie na okresnej, obľasnej, ale aj celozväzovej úrovni. V súčasnej dobe je členom historicko-dokumentačnej komisie pri Oblastnom výbore SZPB v Trnave. Často ho vidieť medzi najmladšou generáciou v základných školách, kde mládeži objasňuje hrôzy a zverstvá fašizmu.

Oslávenec je nositeľom rôznych vyznamenaní a pamätných medailí. Spomeňme aspoň Bojový kríž z 22. 2.1946, Pamätnú medailu duklianskych hrdinov za boje v partizánskych oddieloch Kriváň a Sergej, dva Kríže za vernosť 1939 a 1945, Pamätné medaily SNP, Pamätné medaily MO SR za účasť v boji proti fašizmu a za oslobodenie vlasti.

V závere želim za celú obľasťnú organizáciu v Trnave pánovi Jurajovi Biľovi pevné zdravie, rodinné šťastie a veľa energie pri šírení myšlienok protifašistického národnoslobodzeneckého zápasu, mieru a tolerancie.

Jozef PETRÁŠ
predseda Oblastného výboru SZPB v Trnave

Odkaz Anny Frankovej

Pri otázke, kto je Anna Franková, mnohí hľadáme v pamäti odpoved'. Organizátori putovnej výstavy, ktorá bola v týchto dňoch nainštalovaná na Gymnázium A. Sládkoviča v Krupine, nám na túto otázku odpovedali najlepšie. Výstava sa konala pod záštitou nadácie Dom Anny Frankovej a slovenskej Nadácie Milana Šimečku.

Anna Franková bola mladé židovské dievča. Narodila sa v roku 1929 v Nemecku. Pred rastúcim antisemitizmom unikla spolu s rodinou do holandského Amsterdamu. Tu

prežívala svoje detstvo. K 13. narodeninám dostala denník a s veľkým nadšením si ho začala písať. Na tom by nebolo nič zvláštne, keby sa o pár desaťročí nestal najčítanejším denníkom na svete. Anna prežívala každý deň s obrovským entuziazmom. Riešila problémy s rodičmi,

v škole, prvé lásky... Jedného dňa sa však jej život zmenil. Musela sa spolu s rodičmi a priateľmi ukryť pred prenasledovaním. Prečo? Boli predsa Židia. Vnímaní ako zbytoční, nepriatelia, bez práv. Nasledujúce dva roky prežila v „zadnom trakte“ otcovej firmy v provizórnych podmienkach a za aktívnej pomoci nežidovských priateľov. Všetky svoje pocity a udalosti všedných dní si zapisovala do svojho denníka. V auguste 1944 ukrývajúci sa ktosi prezradil. Všetci, vrátane Anny, skončili v koncentračných táborech. Prežil iba jej otec Oto Frank.

Výstava bola určená študentom stredných škôl a žiakom ôsmych a deviatich ročníkov základných škôl. Nemala podať len informácie o živote Anny Frankovej, antisemitizme, holokauste, ale mala návštevníkov upozorniť na formy diskriminácie v ich okolí. Prehliadkou sprevádzali študenti Gymnázia A. Sládkoviča a Obchodnej akadémie v Krupine. Tí, ktorí výstavu absolvovali, prijali Annin odkaz... Takže by teraz malo byť okolo nás menej nenávisť, neznášanlivosti, diskriminácie a viac pochopenia pre iných.

Veronika PLICHTOVÁ

Študentov príbeh Anny Frankovej zaujal.

Foto: GAS Krupina

Májové oslavy v Detve

ZO SZPB v Detve, Okresná organizácia Smer-SD a Klub dôchodcov č. 4 zorganizovali pri príležitosti 1. mája v poradí 5. ročník kultúrno-spoločenského podujatia pod názvom Stretnutie generácií.

Vydarené podujatie, ktorému prišlo i počasie, sa uskutočnilo pred Kultúrnym domom a v areáli Denného centra v starej časti mesta. Zúčastnilo sa na ňom viac ako 300 obyvateľov mesta skutočne všetkých generácií. Hostom stretnutia bola podpredsedníčka NR SR Jana Laššáková.

Podujatie otvoril a moderoval poslanec BBSK Roman Malatiniec. S krátkym príhovorom vystúpila J. Laššáková. V kultúrnom programe vystúpila dychová hudba, speváci, mladí umelci, heligonkári a tanečný súbor Radosť z KD č. 3. Po bohatom kultúrnom programe prebiehali v areáli Denného centra športovo-pohybové súťaže v troch kategóriách – deti, ženy a muži, ktoré sa najmä zo strany najmladšej generácie tešia veľkému záujmu. Po ich skončení bolo vyhodnotenie a odmeňovanie víťazov jednotlivých športových súťažných disciplín.

Na záver krásne prežitých chvíľ

si všetci prítomní pochutili na dobrom gulášovi a malom občerstvení, ktoré zabezpečili organizátori.

Členovia SZPB, občania Detvy, žiaci a študenti detvienských základných a stredných škôl si 7. mája, v predvečer 68. výročia Dňa víťazstva nad fašizmom a ukončenia II. svetovej vojny pripomenuli tento významný a pamätný deň v histórii nášho národa. Napriek nepriazni počasia sa osláv zúčastnilo niekoľko desiatok obyvateľov Detvy.

Oslavy sa ako každoročne uskutočnili pri Pomníku padlých v Detve. Po pietnom akte položenia vencov a kytíc zástupcami MsÚ v Detve, ZO a OblV SZPB, politických a spoločenských organizácií mesta Detvy, štátnej hymne a básni predniesol slávnostný prejav viceprimátor mesta Ján Šiandor. Pripomenul hrôzy vojny, do ktorej nemecký fašizmus zatia-

hol temer celý svet. Zdôraznil, že vojna priniesla vyše 60 miliónov obetí, a to nielen na strane bojujúcich armád, ale najmä na civilnom obyvateľstve. Vyzval všetkých na úsilie nedopustiť, aby sa podobná tragédia ešte niekedy udiala. Na záver zaznela hymnická pieseň.

Po ukončení pietneho aktu pri pamätníku pokračovali členovia ZO SZPB v oslavách tohto významného dňa ešte vlastným programom. V Kultúrnom dome sa stretli na členskej schôdzi. Pred ňou vystúpili v krátkom kultúrnom programe so svojou riaditeľkou J. Rusnákovou a učiteľkou G. Golianovou najskôr deti z MŠ na Námestí SNP a po nich ženy z tanečného súboru Radosť pod vedením M. Drozdíkovej. Po členskej schôdzi bol podávaný guláš a občerstvenie.

Výbor ZO SZPB v Detve vyslovuje aj týmto spôsobom poďakovanie všetkým účastníkom slávnostného aktu a vyslovuje presvedčenie, že i mladá generácia sa bude viac zapájať do spoločenských podujatí mesta a dôstojne uctievať tradície nášho národa.

plk. v.v. Dušan ŠABLATÚRA
predseda ZO SZPB v Detve

Oslavy Dňa víťazstva v Detve sa konali aj napriek nepriaznivému počasiu.

Foto: E. Mühlbergerová, Archív Podpolskeho múzea

Prijatie oslávenca

V rámci výbornej spolupráce predsedu Trnavského samosprávneho kraja Tibora Mikuša a Oblastného výboru SZPB v Trnave

jubileu, poďakoval mu za jeho vlastenectvo a hrdinstvo. Zaželal mu pevné zdravie a požiadal ho, aby svoje bohaté skúsenosti odo-

Zľava – predseda OblV SZPB v Trnave Jozef Petráš, v strede oslávenec Juraj Biľo, vpravo predseda Trnavského samosprávneho kraja Tibor Mikuš.

prijal predseda kraja 13. mája jubilujúceho člena Juraja Biľu, priameho účastníka protifašistického národnoslobodzovacieho boja pri príležitosti jeho významného životného jubilea – 90. narodenín.

Predseda poblahoželel veteránovi k jeho významnému životnému

vzdával tým, ktorí neprežili hrôzy vojny – najmä mladej generácii. Potom odovzdal oslávencovi kyticu kvetov a darčekový kôš. Pre oslávenca pripravil slávnostný obed. Po jeho skončení zotrval s oslávencom v družnej, viac ako hodinovej debata.

Vzdelávací seminár

Pri príležitosti ukončenia 2. svetovej vojny pripravil začiatkom mája Oblastný výbor SZPB v Bardejove seminár pre učiteľov dejepisu, ktorý otvoril vedúci OŠ pri MsÚ Rene Semanišin a zároveň privítal lektora podujatia Milana Sidora, člena spoločnosti kpt. Jána Nálepku.

Seminár bol zameraný na hľadanie pravdy o 2. svetovej vojne, čo nie je ľahká záležitosť tak pre historikov, ako ani pre politikov. V súčasnosti existuje asi 3000 kníh, ale aj pseudokníh, falzifikátov, ktoré vysvetľujú rozdielne, každá po svojom, začiatok a priebeh 2. sv. vojny.

V žiadnom štáte nebola ani nebude jednotná politická myseľ,

avšak každý štát má určitú moc na potieranie svojich odporcov. Cieľom súčasného politického systému je duchovná prázdnota a vyvolávanie nenávisťi tak medzi národmi, ako aj medzi menšinami, etnikom.

Tak ako lekári vykonávajú svoju ľudskú prácu v duchu Hippokratovej prísahy, tak história nesmie dopustiť, aby smrťou posledného priameho účastníka odboja bola potieraná historická pravda o 2. sv. vojne, ktorá si vyžiadala viac ako 50 miliónov ľudských životov.

Seminár sa uskutočnil pod záštitou primátora mesta Borisa Hanuščka.

Veronika SIDORJAKOVÁ

Náročné oslobodzovanie Komárňanského okresu

V týchto dňoch si pripomíname 68. výročie oslobodenia okresu Komárno i mesta spod jarma fašistickej okupácie. Pripomeňme si, čo oslobodeniu predchádzalo, od čoho sme boli oslobodení.

Viedenskou arbitrážou pripadlo južné pohraničie Slovenska horthyovskému Maďarsku. Šiesteho novembra 1938 vpochoďovalo do Komárna horthyovské vojsko. Už po niekoľkých dňoch sa začalo prenasledovanie a zatýkanie tých, ktorí boli pre okupačnú moc nebezpeční, predovšetkým komunistov. Tých, ktorí zostali na slobode, dali pod neustály policajný dozor. Veľká drahota a bieda vojnových rokov priniesla rýchle vytriezvenie časti obyvateľstva z ilúzií o horthyovskom režime. Mocenský aparát zaviedol štatariálne súdy, aby potlačil prejavy nespokojnosti. Teror dosiahol vrchol koncom roka 1944, počas hrôzovlády nyilasovcov. Komunistov a pokrokovozmýšľajúcich ľudí odviekli do koncentračných táborov. V tomto období sa stali obeťou svojvôle mnohí osvedčení bojovníci revolučného robotníckeho hnutia. Obyvateľstvo túžobne očakávalo koniec vojny, ktorej útrapy s blížiacim sa frontom čoraz väčšími pociťovalo. Siedmeho októbra 1944 lietadlá 15. americkej leteckej armády v niekoľkých vlnách bombardovali Komárno, predovšetkým železničnú stanicu. Bombardovanie sa opakovalo 14. októbra. V dôsledku bombardovania bolo 125 domov úplne zničených, 69 ťažko poškodených, 588 značne a 1834 domov čiastočne poškodených. Lietadlá

spojencov zhadzovali aj letáky, ktoré vyzývali obyvateľstvo do boja proti fašistom a vyvracali lži nemeckej propagandy.

Front sa priblížil k územiu Komárňanského okresu už začiatkom roku 1945. Postupujúce jednotky 2. ukrajinského frontu v tomto čase dosiahli rieku Hron a vojská 7. gardovej armády generálplukovníka Šumilova a 6. gardovej tankovej armády generálplukovníka Kravčenka podnikli útok smerom na Nové Zámky a Komárno. Sovietske vojská vyrazili do útoku 6. januára 1945 na úseku Vozokán po sútoku Hrona s Dunajom a už nasledujúci deň sa priblížili ku Komárnu a Novým Zámkom. Nemecké velenie na posilnenie obrany presunulo sem tri tankové divízie z úderného zoskupenia vojsk, ktoré malo deblokovať Budapešť, kde sovietska armáda obkľúčila 180 000 fašistických vojakov. Ťažisko bojov sa presunulo na územie východne od Nových Zámkov a Komárna. Vznikli ťažké miestne boje, ktoré ochabli až v polovici januára, keď sa frontová línia stabilizovala na čiare Čata – Kravany nad Dunajom. Táto operácia znemožnila Nemcom vyslobodiť svoje jednotky obkľúčené v Budapešti a spôsobila nepriateľovi veľké straty na ľuďoch i na bojovej technike. Sovietska armáda 13. februára oslobodila Budapešť, čím sa uvoľ-

nili značné sily 2. ukrajinského frontu, ktoré bolo možné použiť pre nové väčšie útočné operácie. Prípravy na veľkú jarnú ofenzívu riadil maršal Malinovskij, jeden z najlepších veliteľov sovietskej armády. Ofenzíva, ktorej cieľom bolo oslobodenie juhozápadného Slovenska, Bratislavy a Viedne a počas ktorej bol oslobodený aj Komárňanský okres, sa začala 25. marca. Od rieky Hron útočili jednotky 7. gardovej armády, na pravej strane Dunaja 23. strelecký zbor tvoriaci pravé krídlo 46. armády. Týmto jednotkám pomáhali lode Sovietskej dunajskej flotily pod vedením kontradmirála Cholost'akova a príslušníci 83. samostatnej brigády námornej pechoty. Na urýchlenie postupu 7. gardovej armády 27. marca nariadil maršal Malinovskij, aby lode Sovietskej dunajskej flotily v priestore medzi obcami Moča a Radvaň nad Dunajom vysadili na severný breh Dunaja v tyle nepriateľa 83. brigádu námornej pechoty a pomohli tak preraziť obranu nepriateľa. Táto operácia sa dňa 28. marca úspešne uskutočnila. 83. samostatná brigáda námornej pechoty prekročila Dunaj, obsadila Radvaň nad Dunajom a Moču a zaútočila na Vojnice. Tým bola na tomto úseku zlikvidovaná obrana nepriateľa. Nemci, bojac sa obkľúčenia, bezhlavo prchali cez Žitný ostrov k Bratislave. 29. marca, keď sovietskej jednotky dobyli maďarský Komárom a Nové Zámky, v Komárne už zostali len

Oslobodenie okresu Komárno si pripomenuli aj tento rok.

Foto: pt

menšie sily nepriateľa na zaistenie ústupu 8. nemeckej armády a nemecké ženijné jednotky, ktoré vyhodili do povetria všetky mosty. 30. marca západne od Komárna prekročila Dunaj čata samopalníkov 1. práporu 252. streleckej divízie, ktorej velil major Golubovskij. Zakrátko bol celý prápor na severnej strane Dunaja, zároveň s ním 4 motorové člny Sovietskej dunajskej flotily vysadili námornú

pechotu v komárňanskom prístave. Námorníci vztýčili na komín elektrárne zástavu Sovietskej dunajskej flotily. V popoludňajších hodinách vstúpili do mesta aj jednotky 7. gardovej armády. Komárno bolo oslobodené a v nasledujúcich dňoch aj západná časť terajšieho okresu. Oslobodením sa začala nová, svetlejšia stránka v histórii okresu.

Pavol TAUSK, predseda ZO SZPB Komárno

Pochod vďaky

Ôsmeho mája sa uskutočnilo podujatie, ktorým si prítomní pripomenuli 68. výročie ukončenia druhej svetovej vojny. Tohto krásneho podujatia sa zúčastnili členovia ZO SZPB v Muráni, Muránskej Dlhej Lúke, a členovia ZO SZPB v Revúcej.

Účastníci pochodu vďaky v Muráni.

Foto: J. Kubaško

Na oslavách sa zúčastnili aj členovia JDS z Revúcej, Muráňa a aj členovia občianskeho združenia zdravotne postihnutých občanov z Tisovca a Revúcej. Významnosť podujatia zdôraznili svojou účasťou okresný predseda strany Smer-SD Július Lašan, okresná predsedníčka JDS Zuzana Homoliaková, podpredseda ústrednej rady SZPB Norbet Lacko a členka revúzkej komisie Irena Lacková. Programom celej akcie bolo pripomenúť mladšej generácii hrôzy vojny, ktorých návrat nesmieme

nikdy dopustiť. Básňou a slávnostným príhovorom otvoril tieto oslavy podpredseda oblastného výboru v Rožňave a predseda ZO SZPB v Muráni Jozef Kubaško pri pamätnej tabuli SNP na Veľkej lúke. Prítomní sa následne za tónov dvoch harmoník venovali spoločenskej diskusii a opekaniu klobások v lone krásnej muránskej prírody. Akcie sa zúčastnilo viac ako sto ľudí, čo svedčí o tom, že myšlienky odbojárov majú svoju vážnosť aj v dnešnej dobe.

František LUKÁŠ, tajomník ZO SZPB v Muráni

Oslobodenie obce Sučany

Tak ako každý rok, aj tento sme si v Sučanoch pripomenuli výročie oslobodenia obce od fašizmu. Oslavy už 68. výročia sa konali 12. apríla netradične v Robotníckom kultúrnom dome.

Dôvodom bola prebiehajúca rekonštrukcia námestia, na ktorom je umiestnený pamätník osloboditeľom. Ani tento fakt však neubral na dôstojnom priebehu slávnosti. A k tomu prispeli nielen príhovory starostu obce Jozefa Petráša a predsedníčky miestnej organizácie SZPB pani Ľubice Pivkovej, ale aj program žiakov Základnej školy Slovenského národného povstania v Sučanoch a žiačky Gymnázia V. P. Tótha v Martine Katky Maťašovej. Práve ona začala túto milú slávnosť pre-

krásnym pásmom básní a žiačky základnej školy pokračovali spevom. Piesne V tej našej dedinke a Tam, kde sa hory..., zaspievané s veľkým citom a striedané prednesom básne Jaroslava Rezníka Piesne o vlasti a Otcova rodná, chytili za srdce každého prítomného na oslave. Starosta obce vo svojom príhovore pripomenul prítomným udalosti, ktoré viedli ku koncu II. svetovej vojny, a upozornil na nebezpečenstvo narastajúceho neofašizmu najmä medzi mladými ľuďmi. Ľ. Pivková vy-

zdvihla úlohu 2. slovenskej partizánskej brigády M. R. Štefánika, ktorá operovala v Turci pod vedením partizánskeho veliteľa Viliama Žingora, rodáka z neďalekej Bystričky pri Martine. Začiatkom apríla 1945 uskutočnili viacero bojových akcií, čím pomohli postupu oslobodzovacích vojsk. Vyslovila želanie, aby tieto hrdinské činy našich otcov a starých otcov ostali navždy v pamäti ďalších generácií a nášho národa. Záver kultúrneho programu už tradične patrilo speváckemu súboru miestnych dôchodcov, ktorí kyticou piesní dali bodku tomuto slávnostnému podujatiu.

Marta LAMOŠOVÁ

Spomienka v Banskej Štiavnici

Spomienkovú slávnosť pri príležitosti Dňa víťazstva zorganizovali aj v Banskej Štiavnici. Akciu zorganizovalo mesto v spolupráci so ZO SZPB v Ban-

skej Štiavnici. Akt bol pekný, ale neprišlo mu počasia a na rozdiel od Žiaru nad Hronom tu bola účasť občanov minimálna.

Lubomír JANČO

Dobrodruhovia

Morských pirátov 17. a 18. storočia vystriedali v 19. storočí flibustieri, ktorí sa už neuspokojili s lúpením lodných nákladov alebo drancovaním pobrežných miest, ale snažili sa obsadiť celé krajiny.

Typickým predstaviteľom tejto kategórie zločinných dobrodruhov bol Wiliam Walker. Vyštudoval síce medicínu a zakrátko sa pustil na univerzite v Louisiane do štúdia práv, ale to nedokončil.

Ako 27-ročný odišiel do Kalifornie v nádeji, že zbohatne. Stretol sa s dobrodruhmi, ktorí v baroch čakali na slávu a bohatstvo. Ctižiadostivý Walker zorganizoval prvú flibustiersku výpravu a za cieľ si vybral Mexiko. V novembri 1853 pri Eusenade na nich čakali jednotky miestnej obrany, ktoré rozprášili. Obsadili väčšie územie, než je Južná Kalifornia a Walker začal realizovať svoje politické plány. Vyhlásil sa za prezidenta nového štátu a verboval ďalších žoldnierov z USA. Mexická vláda sa obrátila na americkú, aby ho zastavila. Nakoniec Walker prešiel mexicko-americkú hranicu a v San Diegu sa vydal úradom USA. Čoskoro ho v San Francisku zbavili obžaloby a prepustili.

Walker sa začal opäť pripravovať na expedíciu. Jeho voľba padla na Nikaraguu, kde sa začínala občianska vojna a chcel do nej vstúpiť zá-

konnou cestou. Americkí podnikatelia Cowl a Castellón podpísali v roku 1854 zmluvu o poskytovaní koncesíí na kolonizáciu neobrábanej pôdy, čo

Exteriéry filmu nakrúcali aj na Nikaragujskom jazere neďaleko Granady. Foto: archív autora

bola vlastne intervencia do Nikaraguy. 13. júna 1855 sa flibustieri vylodili v prístave Realejo. Tento deň sa pokladá za začiatok národnej vojny stredoamerických národov voči americkým kolonizátorom.

Koncom augusta sa Walker dostal do prístavu San Juan del Sur a obsadil hlavné mesto Granadu. Jeho kruté opatrenia zapôsobili ako šok. Odstránil svojich oponentov a stal sa absolútnym vládcom Nikaraguy. So svojimi prívržencami plánoval vytvoriť federáciu stredoamerických krajín. Dekrétom z 23. novembra 1855 otváral brány ame-

rých plánoval priviezt' z Jamajky. V roku 1856 sa zhoršila vnútropolitická situácia v krajine. Proti metódam Walkera sa postavila Kostarika a vpadla do krajiny. Jej vojská obsadili Managuu a postupovali ku Granade. Walkera dopravili do USA, ale jeho činy Američania nepokladali za trestné. Ten sa opäť v novembri 1857 vylodil v ústí San Juanu a začal postupovať do vnútrozemia. Na jar 1860 „požiadali“ Walkera obyvatelia troch ostrovov – Ratánu, Huanaja a Utila –, aby im pomohol osamostatniť sa od Hondurasu. V auguste 1860 obsadil Walker prístav Trujillo a zhabal colnú pokladnicu. Kapitán vojnovnej britskej lode požiadala pokladnicu vrátiť, odzbrojil flibustierov a deportoval domov. Briti Walkera vydali honduraským úradom a v septembri 1860 ho zastrelili. Walkero-vo smrťou sa skončila prvá etapa, počas ktorej sa USA a Veľká Británia usilovali rozšíriť svoju koloniálnu nadvládu v Strednej Amerike.

Históriu 19. storočia a aktivitu Wiliama Walkera priblížili vo filme „Walker“ americkí filmári. Jeho zámer bol v tej dobe totožný s cieľmi USA, pripojiť Strednú Ameriku a neskôr Kubu ku konfederácii južných štátov USA.

Gustáv STOPKA

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

HISTORICKÝ KALENDÁR

19. mája

2007 – V maďarskej obci Hejce odhalil minister obrany František Kašický pamätník venovaný obeťiam leteckého nešťastia vojenského špeciálu AN-24 z 19. 1. 2006.

22. mája

1927 – V Šaštíne na pútnikom zhromaždení zverejnili dekrét Celebre apud gentem Slovacum, ktorým pápež Pius IX. vyhlásil sedembolestnú Pannu Máriu za patrónku Slovenska.

24. mája

1934 – Národné zhromaždenie 327 hlasmi štvrtý raz zvolilo Tomáša G. Masaryka za prezidenta ČSR. Jeho protikandidát Klement Gottwald získal 38 hlasov.

27. mája

1942 – Slovenský príslušník československého vojska vo Veľkej Británii Jozef Gabčík spolu s českým výsadkárom Janom Kubišom spáchali v Prahe atentát na zastupujúceho ríšskeho protektora Reinharda Heydricha.

31. mája

1918 – V Pittsburgu (USA) bola podpísaná tzv. Pittsburská dohoda o vytvorení spoločného štátu Slovákov a Čechov.

Zdroj: TASR

Jubileum Izraela pripomína výstava obálok

Múzeum židovskej kultúry (MŽK) Slovenského národného múzea si súčasne 65. výročie založenia Štátu Izrael pripomína výstavou obálok prvého dňa (FDC). Nad expozíciu „Izrael 65 rokov na javisku dejín“ prevzal záštitu prezident Slovenskej republiky Ivan Gašparovič. „Výstavou chceme ukázať, že si vážime túto krajinu a máme s ňou dobrú spoluprácu. Všetky obálky FDC vyšli v Izraeli. Sú to úžasné umelecké diela

od mnohých autorov, ktoré oslovia každého návštevníka. Tiež dokumentujú vývoj tohto umenia v Izraeli,“ povedal riaditeľ MŽK Pavol Mešťan.

Vo výbere je 510 obálok FDC z 1500, ktoré vlastní MŽK z pozostalosti jedného židovského zberateľa. S pestrou tematikou boli vydané od roku 1949 do r. 2002. Okrem osobností na poštových známkach sú rôzne objekty, zvieratá, lietadlá, mapy, kvety a ďalšia prírodná aj

iná tematika. Medzi nimi je obálka so známkou k 3000. výročiu založenia mesta Jeruzalem vydaná v roku 1995 aj jediná slovensko-izraelská. „Táto spoločná známka vyšla v roku 1999 a sú na nej džbány z nášho múzea. Prvú obálku FDC z roku 1948 nemáme v zbierke, je veľmi vzácna,“ uviedla spolukurátorka výstavy Stanislava Šikulová z MŽK. Výstava potrvá do 17. júna.

red TASR

pomôcky: ENTER, RIO, ETI	huncút, figliar	starí muži	ročné obdobie	ruské ukazovacie zámeno	Trnavské automobilové závody	ovinulo driek pásom	pomocné zdravotníctvo	kabát z mužského obleku	omy	skratka knokautu	chem. zn. argónu
MPZ Lesotha			tento rok, po česky					samica psa			
staršia SPZ Ostravy			štádium vývinu					starorímsky boh lásky			
			rieka, po španielsky					základná číslovka			
1. časť tajničky										porozdávava	citoslovce upozornenia
trojica					2. časť tajničky	riečica				EČV Revúcej	nevzdelaný surovec
						kľb na nohe					
otec				očividne					stvoriteľ všetkého		
				znova					borovica		
zašívaj			zospodu						liečivá krovitá rastlina		
			usušená tráva						kurča		
pozýva		živočíšny tuk							dlhá bodná zbraň		predložka
		čuchový orgán							preč		
poznáša											
					3. časť tajničky						
					staršia ŠPZ Teplíc						
smerom z vnútra				vstup, po anglicky						vedecký názov krídla	
najvyššia karta				športové náčinie							vyššie štátne vyznamenanie

Správne vylúštenie tajničky z č. 9 znie: **Vojny už svet nechce.**

Knihu posielame **Hilde Markovej do Holiča.**

Vylúštenie tajničky posielajte na adresu: Redakcia Bojovník, Štúrova 8, 815 72, alebo na e-mail: bojovník@szpb.sk.

BOJOVNÍK
Dvojtyždenník antifasistov

Vydáva Slovenský zväz protifašistických bojovníkov • Šéfredaktor kontakt: tel. 57 20 37 34, e-mail sefredaktor@szpb.sk • Internet: http://www.szpb.sk, e-mail sekretariat@szpb.sk, sekretariat@szpb.sk, redakcia: zlata.haringova@szpb.sk, fax 52 92 65 22 • Sídlo vydavateľa a adresa redakcie: Štúrova 8, 815 72 Bratislava • IČO 00177431 • Neobjednané rukopisy a fotografie sa nevracajú • Vychádza dvojtyždenné, cena jedného čísla 0,44 € • Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty • Objednávky do zahraničia vybavuje Slovenská pošta, a.s., Stredisko predplatného tlače, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava, e-mail: zahraniena.tlac@sposta.sk • Predaj v novinových stánkoch zabezpečuje MEDIAPRINT-KAPA, Pressegrasso, a.s., Vajnorská 137, 831 04 Bratislava • Tlač: DOLIS, s.r.o., Dostojevského rad 1, 811 09 Bratislava. Ročník XXXVII (LVIII) • Podávanie novinových zásielok povolené Riaditeľom pôst pod č. 2606/93 zo dňa 27. 7. 1993 a RPR poštou Ba 12 z 15. 12. 1993 pod č. 191/93 • Index č. 49 036, ISSN 0323-2018 • Evidenčné číslo: EV 204/08

ZRNKÁ HUMORU

Na futbalovom zápase je pre-rušená hra. Rozhodcovia podí- du k preplnenej tribúne a hlavný kričí:

– Kto je za to, že bol ofsajd, nech zdvihne ruku!

* * *

Ide slimák do obchodu a pred obchodom zistí, že si doma za- budol peňaženku. Koľko dní mu bude trvať cesta naspäť domov?

Žiaden, lebo dom má na chrbte.

Maťko sa pýta Kubka:

– Vieš plávať?

– Áno.

– Kde si sa to naučil?

– Vo vode.

* * *

– Aký je ten Kubko pracovník? – pýta sa riaditeľ Maťka.

– Na pohľadanie.

– Skutočne?

– Áno, aj trikrát denne ho hľa- dáme.

Zdroj: Internet

Ženevské zemiaky

Potrebujeme: 500 g múčnych zemiakov, 1/4 PL mletého bieleho korenia, 1/2 ČL soli, 2 strúčiky cesnaku, 80 g strúhaného syra, trochu masla, 4 PL mlieka, asi 1/8 l bieleho vína, 1 PL nasekanej petržlenovej vňate.

Ako na to: Zemiaky ošúpeme, umyjeme, osušíme a pokrájame na tenké plátky. Dô- kladne premiešame so soľou, mletým bielym korením a pretlačeným cesnakom. Takto

prípravené zemiaky poukladáme nahusto vedľa seba do plynkej ná- kypovej formy, ktorú sme predtým vymastili. Prilejeme mlieko a víno – toľko, aby zemiaky boli akurát zakryté. Pospeme strúhaným syrom a prikryjeme alobalom. Zapekáme v stredne rozohriatej rúre. Alobal odstránime asi po 40 minútach zapekania a zemiaky dopekáme odo- kryté dohnedo.

MZ